دورهٔ چهاردهم قانون گذاری — جلسه ۷۲ — شماره مسلسل ـ ۱۳۲۹

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز سه شنبه ۲۵ مهر ماه ۱۳۲۳ ☆

فهرست مطالب :

۱ ـ تصویب صورت مجلس
۲ ـ مذاکره در دستور
۳ ـ بقیه شور در گزارش کمیسیون بودجه راجع باعتبار وزارت جنگ
٤ ـ موقع و دستور جلسه آتیه ـ ختم جلسه

مجلس یکساعت وسه ربع قبل از ظهر بریاست آقای ملك مدنی (نایب رئیس) تشکیل گردید

صورت مجلس روز یکشنبه ۲۳ مهر ماه را آقای طوسی (منشی) قرائت نمودند ☆☆

[۱ ـ تصویب صورت مجلس]

نایب رئیس ـ آقای مجد ضیائی

مجد ضیائی ـ خواستم عرض کنم در صورت مجلس که خوانده شد اینطور معلوم شد که دو نفر از کمیسیون امور خارجه و دو نفر از کمیسیون عدلیه انتخاب نشده‌اند اگر مقام ریاست موافقت بفرمایند پس از ورود در دستور کسری این کمیسیونها را انتخاب کنند چون این کار تشریفاتی ندارد قبل ازورود بدستور انتخاب شود یکی دیگر هم خواستم عرض کنم که ماده ۱۲۰ نظامنامه را هم در کمیسیونها اعلان کنند که از تأخیر تشکیل کمیسیونها جلوگیری شود .

نایب رئیس ـ انتخاب کسری کمیسیونها را برای جلسه آتیه میگذاریم که آقایان قبلاً در نظر بگیرند (صحیح است) آقای امینی در صورت مجلس نظری دارید ؟

امینی ـ بنده بنابوظیفه‌ای که دارم تابحال نه درجلسات مجلس غیبت کرده‌ام ونه تأخیر کرده‌ام ولی متأسفانه درصورت مجلس اشاره شده است که بنده دیر آمده‌ام وواقعاً نمیدانم که

☆ عین مذاکرات مشروح هفتاد و دومین جلسه از چهاردهمین دورهٔ قانون گذاری (مطابق قانون ۸ آذرماه ۱۳۰۵)

ادارهٔ تندنویسی وتحریر صورت مجلس

☆☆اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

غائبین با اجازه ـ آقایان : اسعد ـ روحی ـ اشتیانی

غائبین بی اجازه ـ آقایان : تربتی ـ فرمانفرمائیان ـ مظفر زاده ـ ملك مدنی ـ ذوالقدر ـ کفائی ـ آصف ـ حیدرعلی امامی ـ فرود قبادیان ـ گرگانی ـ دکتر شفق ـ تهرانچی ـ معدل ـ مجد ـ سرتیپ زاده

دیرآمدگان بی اجازه ـ آقایان : بیات ـ امینی ـ خاکباز ـ اخوان ـ سنندجی ـ اکبر ـ سیف پور ـ صدریه ـ جمال امامی

این دیر آمدن را در ورود بجلسه حساب میکنند یا در راهروهای مجلس درهرحال بنده اول وقت آمدم و درمجلس بودم چه در مجلس وچه در راهروها و این برای بنده روشن نیست که دیرآمدگی چطور حساب میشود استدعا میکنم که هیئت رئیسه این را روشن بفرمایند که چطور شده‌است بنده دیر آمده حساب شده‌ام در صورتیکه بموقع به مجلس آمده‌ام .

نایب رئیس ـ معمولاً موقعی که آقایان تشریف‌میآورند جلو سرسرای مجلس یکنفر هست که اسم نویسی میکند و حضور آقایان را ثبت میکند برای حاضر و غایب .

امینی ـ ممکن‌است یك‌نفرازدرچاپخانه آمده‌باشد وبیاید در سرسرای بالا .

نایب رئیس ـ اصلاح میشود . آقای شهاب فردوسی .

شهاب فردوسی ـ آقای مظفرزاده را جزو غائبین‌بدون اجازه‌نوشته‌بودند درصورتیکه ایشان‌یك‌شرحی نوشته‌بودند بوسیله بنده و استجازه کرده بودند و بنده هم تقدیم کردم . عرض دیگری‌هم‌که داشتم این بود که صورتجلسه مجلس‌باید حاکی از تمام جریان عمل مجلس باشد که بعد تمام اشخاصی که‌این صورت جلسه رامطالعه میکنند بدانند واقعاًدرمجلس چه جریانی بوده است درجلسه گذشته آقای پروین اولین کسی بودند که اجازه نطق خواستند و خواهش میکنم این موضوع را در صورت مجلس منعکس بفرمایند تا آیندگان دربارهٔ ما بهتر قضاوت کنند .

نایب رئیس ـ تصور میکنم آقایان توجه دارند که‌هیئت رئیسه‌مجلس منتسب بخودمجلس است ورعایت نظامنامه راهم همیشه میکنندوخیال نمیکنم هیچوقت هیئت رئیسه تبعیضی دراجازهٔ آقایان قائل شود وهمیشه هیئت رئیسه کاملاً رعایت جریان را میکند . آقای روحی .

روحی ـ عرض بنده راجع بانتخاب کسری اعضاء کمیسیونها بود که قرار شد درجلسه آینده انتخاب شوند

نایب رئیس ـ آقای کاظمی .

کاظمی ـ بنده‌درصورت مجلس نظری‌ندارم فقط‌بنده‌هم راجع به‌کسری اعضاء کمیسیونها خواستم عرض کنم که‌فعلاً انتخاب آن بجلسه بعد موکول شد .

نایب‌رئیس ـ آقای دهستانی

دهستانی ـ عرضی‌ندارم .

نایب‌رئیس ـ در صورت مجلس نظر دیگری نیست ؟ (گفته شد ـ خیر) صورت مجلس تصویب شد .

[۲ ـ مذاکره دردستور]

نایب‌رئیس ـ چندنفرازآقایان اجازهٔ نطق‌قبل ازدستور خواسته اند

جمعی از نمایندگان ـ دستور . دستور

حاذقی ـ بنده‌مخالفم باورودردستور. بنده عرض‌لازمی دارم اجازه میفرمائید ؟

نایب‌رئیس ـ اگرمخالف‌باورودردستورهستید بفرمائید

حاذقی ـ عرض کنم مکرر خود آقایان نمایندگان تذکر فرمودند که مطالب ضروری ولازمی پیش‌می‌آید که نمایندگان مجلس موظف هستند اینجا عرض کنند و حالا یك مطلب‌لازم وضروریست که‌درآن جلسه بااینکه‌ملاحظه فرمودید بنده اول کسی بودم که اجازه خواستم ولی نوبت به بنده نرسید وموکول باین جلسه شد این است که حالا اجازه میخواهم و تمنا میکنم آقایان‌موافقت بفرمایند بنده آن عرایض لازم خودم را در حدود یك ربع ساعت عرض عرض کنم وبعد وارد دستور شویم .

نایب‌رئیس ـ رأی میگیریم بورود در دستور آقایانیکه موافقند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند) تصویب‌شد.

فداکار ـ بنده‌تذکر نظامنامه‌ای دارم اجازه میفرمائید؟

نایب رئیس ـ بفرمائید .

فداکار ـ عرض‌کنم مطابق نظامنامه یکی از حقوق مسلمهٔ وکلا و نمایندگان سئوال است مطابق این صورتی که درسرسراهست درحدود سیصد سئوال از وزراء شده است وآقایان وزراء برای جواب سئوالات حاضر نمی‌شوند خواستم استدعا کنم‌که اطلاع بفرمایند آقایان وزراء برای جواب سئوالات حاضر شوند .

نایب رئیس ـ صحیح است در جلسه آتیه آقایان وزراء برای جواب سئوالاتی‌که شده است حاضر میشوند .

[۳ ـ بقیه شور درکمسیون بودجه راجع باعتبار وزارت‌جنك]

نایب رئیس ـ بقیه پیشنهادات‌گزارش‌کمیسیون بودجه راجع باعتبار وزارت جنك خوانده می‌شود . درجلسهٔ قبل پیشنهاد آقای دکتر رادمنش خوانده شد و مذاکره شد ولی رأی گرفته نشد ـ حالا مجدداً خوانده می‌شود :

پیشنهاد میکنم کمیسیونی از شعب برای رسیدگی به محاسبات وزارت جنك انتخاب شود .

نایب رئیس ـ آقای دکتر رادمنش .

دکتر رادمنش ـ در جلسه گذشته بنده مختصراً راجع باین پیشنهاد توضیح دادم ولی ممکن است بعضی از آقایان نمایندگان در جلسهٔ گذشته حضور نداشته اند این است‌که عرایض خودم را تکرار میکنم . آقایان اطلاع دارند که از بیست و پنجسال قبل‌که وزارت جنك شروع بکارکرده است یك مبالغ زیادی جهة مخارج این وزارتخانه داده شده است‌که محاسبهٔ آن معلوم نیست آقایان فرمودند دیوان محاسبات باین امر رسیدگی میکنند ولی دیوان محاسبات ثابت کرده است که عرضه این رسیدگی را ندارد باین مناسبت بنده پیشنهادکردم‌که‌ازهرشعبهٔ‌مجلس یکنفرانتخاب شود بعنوان یك هیئت آنکت پارلمانتر و بروند در وزارت جنك باین حسابها رسیدگی‌کنند و مطالعه‌کنندبه بینندکه این میلیونها بلکه میلیاردها که باین وزارتخانه داده شده است بکدام‌مصرف رسیده است‌آیا بمصرف تأمین وساختمان پارکها رسیده است یا بمصرف سربازها رسیده است .

نایب رئیس ـ آقای دکتر طاهری .

مخبر ـ اجازه میفرمائید ؟

نایب رئیس ـ آقای دکترطاهری اجازه خواسته‌اند .

مخبر ـ ایشان بفرمایند مانعی ندارد .

محمد طباطبائی ـ حالا که آقایان تعارف میفرمایند پس به بنده اجازه بدهید (خنده نمایندگان) .

نایب رئیس ـ خواهش میکنم‌آقایان رعایت بفرمایند همانطورکه سابقه بوده است درمجلس خنده درکار نبوده‌است اینجا مذاکره در موضوعات سریو و جدیست وگاهی هم دیده می‌شودکه تماشاچیان دخالت میکنند اینجا مسائل جدی‌گفته میشود و جواب جدی هم بایدگفته شود (صحیح است) .

دکتر طاهری ـ در جلسه‌گذشته آقای دکتر رادمنش این پیشنهادرا فرمودند البته رسیدگی‌به حساب‌وزارتخانهادر قانون اساسی‌هم‌پیش‌بینی‌شده‌است‌ولی‌بایستی‌باتفریغ‌بودجه همیشه حساب وزارتخانه‌ها بیاید قوانینی‌که برای پرداخت اعتبارات و وجوهی تصویب شده است و وجوهی که وزارتخانه‌هالایحه تفریغ بودجه اش‌را باید بیاورند بمجلس وتصویب شود تا معلوم شودکه پولهائی که مصرف شده مطابق مصوبات مجلس بوده است یا نه اگر نظر آقایان باشد یك مرتبه زمان آقای تقی زاده که وزیر مالیه بودند تفریغ بودجهٔ سال ۱۳۰۸ را به مجلس دادند اما تاکنون دیگرتفریغ بودجه داده‌نشده امیدواریم وزارتخانه‌ها رعایت این نکته را بکنند واین مسئله که موظفند وزارتخانه ها هرسال‌لایحه تفریغ بودجه سال پیش را بدهند مطابق‌نظریهٔ آقای دکتر رادمنش است و با اصل نظر ایشان موافقت حاصل است که رسیدگی بحسابها باشد آمّا اینطور که پیشنهاد فرموده‌اندنتیجه نداردکه‌کمیسیونی ازشعب‌انتخاب شود تقاضا میکنم‌آقای دکتررادمنش هم موافقت بفرمایند همانطورکه‌قانون مقررکرده است‌که بایدتفریغ بودجه بیاید به مجلس وقتی‌که لایحه تفریغ بودجه را آوردند بمجلس این حسابها رسیدگی می‌شود .

نایب رئیس ـ نظر آقای مخبر چیست ؟

مخبر ـ بنده موافقت ندارم ومخالفم .

نایب رئیس ـ رأی میگیریم به پیشنهاد آقای دکتر رادمنش آقایان موافقین قیام فرمایند (عده‌کمی برخاستند) تصویب نشد . پیشنهاد آقای دکترکشاورز :

پیشنهاد میکنم‌که تبصرهٔ ذیل بماده واحده اضافه شود:

ازاین مبلغ افسرانی که درجهٔ آنها بالاتر ازسرهنگی است بهیچوجه و تحت هیچ عنوانی استفاده نخواهندکرد ،

نایب رئیس ـ آقای دکتر کشاورز .

دکتر کشاورز ـ بنده خیلی متأسفم که در نتیجه رأی اکثریت بکفایت مذاکرات نتوانستم در کلیات این ماده واحده عرایضم را خدمت آقایان نمایندگان محترم عرض کنم و بجا میدانم که از اکثریت مجلس شورای ملی بنام یك نماینده تقاضا کنم که ممانعتی ازصحبت نمایندگان ملت نکنند چه از لحاظ نطق قبل از دستور و چه از لحاظ مذاکره در مواد و قوانینی که درمجلس شورای ملی طرح می‌شود زیرا واقعاً اگر نمایندهٔ را ازحق صحبت کردن درمجلس شورایملی محروم کنند مثل این است که یك قسمتی از ملت ایران را از حق مشروع دفاع ازمنافعشان محروم کرده باشند . دراین ماده واحده که آقای کفیل وزارت جنك به مجلس شورایملی آورده اند دوموضوع است که تصور میکنم بیکی ازآن دو موضوع توجه کامل نشده است زیرا در این ماده واحده از طرفی عده نفرات ارتش ایران را معین کرده‌اند یعنی نود هزار نفر قرار داده‌اند ازطرف دیگر یك وام پانزده میلیون تومانی برای کمك بافسران ارتش خواسته‌اند و در حقیقت با تصویب این ماده واحده عده افراد ارتش ایران به نود هزار نفر تعیین می شود و این گو اینکه من نمیدانم نظر بخصوصی بوده یا نه که نود هزار نفر را در ضمن یك ماده واحده مالی از مجلس شورای ملی بگذرانند ولی این در حقیقت یك بازی پارلمانی است که بی‌سابقه در اینجا نیست . درحقیقت این دو موضوع علیحده است یکی تعیین عده افراد ارتش ایران و یکی هم گرفتن وام برای مساعدت بافسران ارتش واین دوقسمت را حق بود ازیکدیگر تفکیك میکردند . با تذکر این موضوع بنده میخواستم خدمت آقایان نمایندگان عرض کنم که اولاً این مبلغ ربطی به سربازان ارتش ندارد چون آقای کفیل وزارت جنك درضمن نطق پرحرارتی که پشت تریبون کردند همیشه در تمام عباراتشان افراد ارتش را با افسران چه جزء و چه کل و ارشد با هم مخلوط کردند بنده گمان میکنم ملت ایران افراد سربازان ارتش خودش را میپرستد (صحیح است) ومنکه نمایندهٔ یك قسمت ازایران هستم بنده هم مثل ملت ایران افرادارتش ایران را میپرستم اما ملت ایران افسران ارتش خودش را بدو قسمت میکند یك قسمت افسران جزء و افسران ارشدی که پاکدامن هستند یك قسمت افسرانی نادرست که مخصوصاً عده‌شان در بین افسران ارشد یعنی ازسر تیپ به بالا فراوان است و آنها کسانی هستند که مورد تنفر و انزجار واقعی ملت ایران هستند و آقای کفیل وزارت جنك این دو دسته را مخلوط با هم از آماجگاه (برای اینکه مثل سربازها صحبت کرده باشیم) از آماجگاه و تیررس نمایندگان ملت ایران باتردستی وزرنگی غریبی ردکردند ومن این قسمت را بایشان تبریك میگویم اما باید این مطالب گفته شود که در بین افسران ارشد ارتش ایران عده زیادی هستند که اگر در ایران مجلس شورای ملی بوظیفهٔ که ملت ایران برعهدهٔ اوگذاشته است علاقه نشان میداد واگر در ایران یك محکمهٔ ملی برای رسیدگی بحسابهای بیست سالهٔ عناصری که این مملکت را اداره میکردند تشکیل میشد آنها مثل سه روزپیش بالای دار دیده میشدند (صحیح است) وقتی که دستگاه حاکمهٔ ما میخواهد آنهائی را که به ملت ایران خیانت کرده اند مجازات کند میگردد در بین آنهائی که به ملت ایران واستقلال ایران خیانت کرده‌اند یك پیچ ومهرهٔ کوچکی را یك کسی را که در وصیت‌نامهٔ خودش نوشته من فقط تفنك بودم فشنك دیگری بود ومتصدی این تیر خالی کردن دیگری بود آمر هم دیگری بود او را میبرند بدار میکشند (تیمورتاش ـ هیچ بدکاری نکردند) اجازه بفرمائید . . . .

نایب رئیس ـ ماده ۶۳ را آقایان تذکر داده اند رعایت شود .

دکتر کشاورز ـ بنده چون باید بآقایان مدلل کنم که چرا این تبصره را پیشنهاد کرده‌ام باید این مقدمات را عرض کنم وقتی که پیشنهاد میکنم که باید از گرفتن این فوق العاده واستفادهٔ ازاین مبلغ افسران ازسرهنك ببالا محروم بشوند باید دلیل آنرا بگویم منظورم این بود که درست است مجازات پزشك احمدی از نظر

جنایتی که در زندان قصر کرده بود واجب بود اما جنایت کارانی که باو دستور میدادند که این اعمال را اجراء کنند آنها همه‌شان آزاد هستند جنایتکارانی که مستقیماً امر میکردند که آزادیخواهان را در زندان بکشند آنها در بیمارستان محبس مثل یك پرنس بذیرائی میشوند حتی دیروز شنیدم ولی اطمینان ندارم که بیکی ازآنها یعنی رکن‌الدین مختار اجازه حمل اسلحه داده شده است . بهرحال افسران ارتش ایران آنهائی که پاکدامن هستند آنهائی که تحصیل کرده هستند مورد تکریم و احترام ما هستند اما یك عده زیادی ازآنها هستند که دراین مدت بیست سال ملت ایران را چاپیدند و بنده خیال میکنم این حساب صحیح و ساده است شما اشخاصی را که درایران کار میکنند ومشاغل مهم دارند اینها رایکی‌یکی درنظربگیرید وثروتشان را رسیدگی کنید به بینید چقدر است بنده از خودم شروع میکنم یك طبیب متخصص واستاد دانشگاه هستم وبا اینکه از زیربوته هم بیرون نیامده ام بعد از دهسال طبابت در ایران فقط یك خانه آنهم باسی هزار تومان قرض بیشتر ندارم . چطور شده است که فلان سپهبد در ایران چهارصد تا کنتور برق در خانه های شخصیش دارد ؟ چطور شده فلان سر لشکر یك قسمت ازخیابان فردوسی را توانسته است درعرض بیست سال بخرد وهکذا وهکذا (دکتر رادمنش ـ حالا پول قرض کنیم که بآنها بدهیم) بنا بر این در عوض این پانزده میلیون که میخواهیم قرض کنیم وبیك عده افسران شرافتمندی که برای زندگانیشان معطل هستند بدهیم و ما با کمال طیب خاطر تصویب میکردیم بهتر بود که یك محکمه تشکیل بدهید و بحساب افسران ارشد ارتش ایران رسیدگی کنید و ثروت آنها را اگر واقعاً ثابت شد که از راه نامشروع بدستشان آمده است ازدستشان بگیرید وبا آن مبالغ که یقیناً از ۱۵ میلیون تومان بیشتر میشود هم ارتش ایران را اصلاح کنید وهم بآنهائی که پاکدامن هستند ودر بین افسران ارشد ما هم هستند کمك بکنید . یك علت دیگر مخالفت من بادادن این پانزده میلیون تومان اعتبار و یا اقلاً (چون دستم بسته شده است وباید درقسمت پیشنهاد خودم صحبت کنم) مخالفت من با این که بافسران بالاتر ازسرهنگ داده شود این است که مخصوصاً افسرانی که بالاتر ازسرهنك هستند بیش ازدیگران در امور ارتش ما اخلال میکنند « بدهاشان البته » بنده اول گفتم یك عده خوبشان را ستایش میکنم و مورد تکریم و مورد احترام من هستند اما بدهاشان مخصوصاً در بین افسران ارشد هستند وبرعکس آن چیزی که شما گفتید در سیاست هم دخالت میکنند آقای کفیل وزارت جنك شما بهتر ازبنده میدانید که درسیاست دخالت میکنند مگر دخالت درسیاست چیست ؟ سیاست در لغت بمعنی حکومت کردن است آیا افسران ارشد ما در حکومت دخالت نمیکنند ؟ آیا افسران ارشد ما از یك حکومتی که الآن سر کار است یا هر وقت سر کار است دفاع نمیکنند؟ آیا دربین لشکرهای شما افسران شما نگفتند که بایستی ارتش مطیع وزیر جنك ومطیع نخست وزیر باشد ؟ پس دخالت در سیاست یعنی چه ؟ یعنی اینها حمایت از نخست وزیری نکردند که یك نفر مستخدم خارجی باو میگوید که وقت آن رسیده است که دیگر ما دولتی درداخل دولت ایران نداشته باشیم .... این خجالت دارد .

نایب رئیس ـ شما آقا از موضوع خارج میشوید اگر اجازه میفرمائید ماده ۶۳ خوانده شود.

دکتر کشاورز ـ اگر غیرازشما کسی این پشت نشسته بود شاید بنده این حرف را قبول میکردم ولی حالا میترسم خدای نکرده بعضی ها بگویند که شما غرض رانی میکنید

نایب رئیس ـ بنده فقط طبق ماده ۶۳ تذکر میدهم که باید باختصار درپیشنهاد خودتان صحبت کنید وبنده باید ماده نظامنامه را رعایت کنم .

دهستانی ـ آقای رئیس خواهش میکنم ماده ۶۳ را بفرمائید قرائت کنند .

دکتر کشاورز ـ لازم بقرائت نیست خود من میدانم ، بهرحال من معتقدم وقتی که شما برای اعضاء فرهنگیان برای معلمین بدبخت وبیچاره مان که استادان دانشگاه ایران

درفقروفاقه بسرمیبرندواگرنگاهشان کنید نوکریك سپهبد وسرلشکر وسرتیپ شما وضع زندگانیش بهتر از آنها است برای یك چنین اشخاصی یك زندگی راحتی تهیه نکردیدو وقتی یك لایحه میآورید که پنج میلیون تومان برای هزار جوراحتیاجات فرهنگی داده شود چند روز روی آن صحبت میشود ماحالا نباید این پانزده میلیون تومان را چشم بسته در اختیار وزارت جنگ بگذاریم که این پانزده میلیون تومان را صرف مقاصد این آقایان افسران ارشد که دروقایع شهریور هم زرنگی و جرزه و وطن پرستیشان را دیدیم بکنیم . در خاتمهٔ این پیشنهادم میخواستم از آقای کفیل وزارت جنگ استدعا کنم عوض اینکه دستور داده شود به ستاد ارتش که شما بگردید بین افسران که هر کس فلان روزنامه را میخواند بما اطلاع بدهید عوض اینکه دستور داده شود از طرف ستاد ارتش که شما بایستی مراقبت کنیدو توجه کنید به بینید که کدام افسر است که بفلان روزنامه فلان اطلاع را داده یا اینکه فلان روزنامه و فلان روزنامه را برای شما میفرستیم که افسران و افراد شما بایستی این روزنامه ها را بخوانند (والآن مراسله‌اش حاضراست)عوض اینکه این کارها را بکنید سعی کنید که ارتش ایران را یك ارتش ملی و علاقمند باستقلال مملکت و سیاست مملکت بار بیاورید . سعی کنید باین افراد بفهمانید که دمکراسی یعنی چه مشروطه یعنی چه آزادی یعنی چه حق یك فرد و حق اجتماع یعنی چه اگر یکروزی شما توانستید یك چنین ارتش ملی اینطور علاقمند واقعی به ملت ایران به مملکت ایران بما نشان بدهید آنوقت عوض این پانزده میلیون تومان ، صد و پنجاه میلیون تومان باضافهٔ هرچه شخصاً داریم در طبق اخلاص میگذاریم و بیك چنین ارتشی که علاقمند بملت ایران باشد میدهیم (صحیح است) .

کفیل وزارت جنگ ـ نمایندهٔ محترم آقای دکتر کشاورز اولاً بیك قسمت ازعرایضی که روز قبل عرض کردم ایرادی داشتند که لازم است توضیح عرض کنم وقتیکه بنده میگویم سرباز ایران مقصودم از کلمهٔ سرباز بطور کلی است و بطور عموم است ، درداخله ارتش هم معمولمان این است که بهمه افراد ارتش سرباز میگوئیم تمام افراد ارتش ایران سرباز هستند این سربازها بنابر وظایف و بنابر سازمان درجات مختلف دارند بنابراین بنده تکرار میکنم و آنچه روز قبل راجع بسرباز گفته‌ام مقصودم افسران و گروهبانان و سربازانی است که هست برای اینکار هم دلایل دارم بنده بسیار خوشوقتم که آقای دکتر فرمودند که ارتش ایران از حیث سرباز مورد تکریم و تعظیم ملت ایران است (دکتر کشاورز ـ صحیح است تردید نیست) از حیث افسران هم بنده اینطور استنباط کردم که فرمودند افسران هم یك دستهٔ هستند که مورد تکریم و مورد احترام هستند (صحیح است) بعد فرمودند در بین این عده که نود هزار نفر مجموعش است تعدادی هم هستند که اینها بوظایف خود عمل نکرده‌اند و مورد انزجار هستند وفرمودند که بایستی محاکمه شوند و مجازات شوند (صحیح است) بنده در این مورد یك عرضی دارم که باید امروز بعرض آقایان برسانم بنده تصور میکنم که حکومت دمکراسی که ما امروز افتخار داریم که این حکومت را داریم و پابست این حکومت هستیم و برای این دمکراسی شهید داده‌ایم وجان داده‌ایم آنرا باید محترم بداریم یکی از اصولی که در حکومت دمکراسی بایستی مورد توجه قرار بگیرد احترام قانون است اگر واقعاً ما در تمام مراحل وشئون در تمام ادارات و وزارتخانه‌ها جز قانون وجز احترام بقانون کاری نداشته باشیم مسلماً بسیاری ازبدبختیهای ما دوا میشود مقصودم از این عرض چیست؟ مقصودم ازاین عرض این است که یك قانونی به بنده درجه سرتیپی داده است تا موقعی که یك قانون دیگری درجهٔ سرتیپی بنده را از من نگیرد بنده محترم هستم (صحیح است) احترازمیکنم ازاینکه بنده که امروز کفیل وزارت جنگ هستم به نشینم و بگویم او بد کرد او خوب کرد او را باید محاکمه کرد آقایان اینکار غلط است این کار بعقیدهٔ بنده برخلاف اصول دمکراسی است افسران ارتش بطور کلی اگر بیائیم واقعاً مطالعه کنیم باین ارتش خدمت

کرده‌اند بنده‌ای که امروز افتخار دارم سرتیپ هستم یك روزی هم ستوان دوم بودم ستوان یکم بودم افسر جزء بودم افسر ارشد بودم پس اگر ما بگوئیم که افسران جزء یا افسران ارشد باین مملکت خدمت کرده ومیکنند و خواهند کرد همین امرای ما هم یکروزی افسر جزء بودند و مسلماً باین مملکت خدمت کرده‌اند (دکتر کشاورز ـ اغلبشان به جیبشان خدمت کرده‌اند) بنده در اینمورد فقط عرضم این است که ما یك مقرراتی را بایددریك مقامات رسمی رعایت کنیم اینجا یك نکتهٔ را بطور جملهٔ معترضه عرض میکنم آن روز نمایندهٔ محترم فرمودند که ارتش ما روحیه ندارد روحیه یك چیزی نیست که مسئولین امور ارتش بروند بخرند و وارد کنند و بدست زیر دست بسپارند و بگویند سرباز ،افسر این روحیه رابگیر اینطور نیست روحیه ایجاد میشود درنتیجهٔ مجموعهٔ اوضاع واحوال یك طبقه‌ای وقتیکه ما یك طبقه‌ای را هر روز در مقامات رسمی و درمقامات مقدس این کشور موردحمله قراردادیم مورد تعرض قراردادیم چه روحیه‌ای دیگر از آنها انتظار داریم ؟ بنده یك نکته‌ای را که اطلاع دارم موظف هستم بعرض آقایان برسانم افسران جزء داریم افسران ارشد داریم که الآن در گوشه و کنار این کشور مشغول خدمتگزاری باین کشور هستند بانهایت پاکی و این اطلاعات را می‌بینند روزنامه ها را میخوانند این مطالب را میشنوندمأیوس میشوند مگر روحیه دیگر برای آنها ایجاد میشود ؟ (دکتر کشاورز ـ مأیوس هستند) بعقیدهٔ بنده بایستی آمد وتحقیق کرد اگر کسی تقصیر کرده است مطابق اصول و قوانین باید او را مجازات کرد و اشد مجازات کرد (دکتر کشاورز ـ نمیکنید) ولی مطلب را بطور عموم که هر دفعه که صحبت ارتش میشود هردفعه که صحبت افسر میشود بطورعموم باآنها ما اینطور معامله کنیم بنظر بنده این خوب نیست (دکتر کشاورز ـ بنده که عموم را نگفتم) همین حرفها در روحیه افسران بسیارتأثیر میکند (دکتر کشاورز ـ پس حرف نزنیم) چرا حرف بزنید مانعی هم نیست و بنده هم با کمال میل حاضرم یعنی حاضرم که مجبورم حاضر باشم و اینطور صحیح میدانم که برسیم ورسیدگی کنیم و محاکمه کنیم و مجازات هم بکنیم ولی تقصیر دیگران را بگردن دیگران نگذاریم مطلبی که فرمودند که باین دلایل این نظریات را دارند بالاخره منجر میشود باینکه بموجب پیشنهادی که فرمودند این اضافه حقوق را بیك طبقهٔ خاصی ندهیم این بر خلاف همان قانونی است که از مجلس شورای ملی گذشته است وقتی که قانون از مجلس شورای ملی گذشته است که این اضافه حقوق به تمام مستخدمین کشور در هر درجه ومقامی که هستند داده شود بنابراین دیگر ما نمیتوانیم بیائیم اینجا و تبعیض کنیم وبگوئیم تا این درجه بدهیم و تا آن درجه ندهیم بخصوص که فرمودند شاید بین آن درجاتی که میفرمایند داده نشود باز اشخاص خدمتگذار و پاك وجود دارد و نبایستی نسبت بآنها این اضافه حقوق داده نشود بنا بر این بنده تصور میکنم که بایستی آقایان اجازه بفرمایند این اضافه حقوق داده شود و این اضافه حقوق هم اشتباه نشود مال امروز نیست ما این لایحه را امروز برای این نیاوردیم که یك اضافه حقوقی بافسران بدهیم این همان اضافه حقوقی است که سال قبل اجازهٔ پرداخت آن داده شده و امروز بموجب این لایحه دیگر نمیخواهیم اضافه حقوق بکسی بدهیم (دکتر رادمنش ـ بدون اجازه پرداخته اید) و این لایحه مربوط باعتبار همان اضافه حقوق است .

نایب رئیس ـ آقایان طوسی و جمال امامی اجازه خواسته اند ولی چون عضو کمیسیون نیستند نمیتوانند صحبت کنند

هاشمی ـ اجازه میفرمائید بنده عضو کمیسیون هستم.

مهندس فریور ـ این لایحه مربوط به کمیسیون بودجه است و جنابعالی عضو کمیسیون بودجه نیستید .

هاشمی ـ لایحه مربوط بوزارت جنگ است وبنده هم عضو کمیسیون نظام هستم عرض کنم تصور میکنم همانقدر که آقای دکتر در علم طب متخصص هستند واطلاع دارند بنده هم در ادبیات ومبحث مذاکرات اطلاع دارم ومیتوانم ادعا کنم که در این قسمت میتوانم درس بدهم . عرض کنم تمام این مذاکرات وفرمایشات آقا بهیچوجه مربوط باین

لایحه نبود در پیشنهاداتی که مربوط بهمان لایحه است مطابق نظامنامه پیشنهاد دهنده میتواند توضیح مختصری بدهد وبعد هم مجلس رأی بدهد والا اگربااین‌منوال بگذرد هیچوقت در مجلس قانونی نمیگذرد (صحیح است) صریح نظامنامه است پیشنهادی که داده میشود برای توضیح آن مطالبی که در ضمن نوشتن آن مطالب را نمیشود ذکر کرد وکیل بلند میشود وتوضیحات خودش را شفاهاً میگوید و بعد هم رأی گرفته میشود یا قبول میشود یا رد میشود ولی این مطالبی که اینجا گفته میشود هیچ ربطی به لایحهٔ که مطرح است ندارد بنده هم ازکسانی هستم که میتوانم بگویم چیزی ندارم ولی اگر هم ندارم از آن اشخاصی هستم که معتقدم تمام بی‌خانمانهای ایران را باید خانه‌دار کردنه‌خانهٔ خانه دارها را هم ازشان گرفت مالااینقطع جز تبعیضی بهم جز انتسابات بیموضوع وانتهام بیکدیگر کاری نداریم آقا اینها قانون میخواهند مگر ما چندتا آدم بد داریم ده‌تا ، بیست‌تا ، سی‌تا اینها را باید البته مجازات کرد ولی ما که دامن پاکی در این کشور باقی نگذاشته‌ایم از صبح تا شام بجان هم افتاده‌ایم هی میگوئیم این دزد است آن دزد است (دکتر کشاورز ـ هستند که میگوئیم) اگر واقعاً چهارنفر دزد هستند قانون هست بگیرید آنها را مجازات کنید ولی با این حرفها که نمیشود شما یکنفر را که مورد قبول همه باشد پیدا کنید میگوئید این یکی درست است همان درست را هم یکی بلند میشود میگوید خیر اینهم نادرست است بالاخره این اخلاق ما را بطرف نیستی میکشاند به متون تاریخ مراجعه کنید این روش اخلاقی در هرعصر موجب انحطاط و ویرانی هرکشوری شده است (دکتر رادمنش ـ اینطور نیست انتقاد دلیل رشد سیاسی است) رشد سیاسی هم همیشه در اکثریت خوب پیدا میشود اگر اکثریت خوب بود ، اکثریت حاکمهٔ خوب پیدا میشود آنوقت اگرعده‌ای در آن جامعه خوب نبودند مجازات میکنند نه اینکه ما همه را ملوّث کنیم و یکی را بعد از دیگری بیندازیم دور ، عرایض بنده هم متأسفانه خارج از موضوع است فقط عرض بنده این است پیشنهادی که میشود در اطراف آن مذاکرهٔ مختصری بشود بعد رأی گرفته شود .

نایب رئیس ـ رأی گرفته میشود به‌پیشنهاد آقای دکتر کشاورز آقایان موافقین قیام فرمایند (عده کمتری برخاستند) تصویب نشد (دکتر کشاورز ـ هیچوقت این پیشنهاد تصویب نمیشود) پیشنهاد آقای امیرتیمور قرائت میشود :

مادهٔ واحده بطریق ذیل پیشنهاد میشود :

ماده واحده ـ دولت مجاز است مبلغ یکصد و پنجاه میلیون ریال برای پرداخت اضافات ارتش از بانك ملی استقراض و از محل صرفه‌جوئی بودجه ۱۳۲۳ وزارت جنك پرداخت کند .

نایب رئیس ـ آقای امیر تیمور .

امیر تیمور ـ موقعی که این لایحه درکمیسیون بودجه مطرح بود متأسفانه بنده نتوانستم در کمیسیون حاضرشوم و چون در مباحثات شرکت نکردم باین جهت این پیشنهاد را دادم که حالا توضیحات مختصری بدهم و جواب بدهند که شاید اقناع بشوم . اولاً معلوم نفرموده اند که این وجهی که بایدداده شودبچه نسبت بین افرادارتش وکارمندان ارتش تقسیم میشود زیرا کارمندان ارتش باسایروزارتخانه‌ها ومستخدمین دولت یك تفاوتی دارند مثلا مایك اضافاتی را که برای مستخدمین دولت وبرای وزارتخانه‌ها تصویب میکنیم واجازه میدهیم بآنها پرداخت شودبیك نسبتی بین تمام مستخدمین پرداخت میشود اعم از مستخدمین جزء یا درجه دار یا مستخدم رتبهٔ یا کنتراتی وقس علیهذا ولی افراد ارتش با وزارتخانه های دیگر دوفرق دارند قسمتی که افراد هستند ، سرباز وظیفه هستند سرباز وظیفه را آنچه که ما اطلاع داریم فقط هفت قران ودهشاهی به آنها داده می شود و بیشتر از آن داده نمیشود و متأسفانه یك قسمتی را هم لازم است به آقای سرتیپ عرض کنم (اگر آقای سرتیپ تکذیب نفرمایند) که همان هفت قران و دهشاهی را هم اغلب آقایان افسران بالا دست آنها از دست آنها بیرون می آورند و نمیدهند . درگذشته مرسوم این

بوده است و اگر تکذیب کنند بنده هم مراتب دیگر را بعرضشان خواهم رسانید که قابل تکذیب نباشد پس بافراد ارتش از این اعتبار چیزی داده نمیشود و این اعتبار برای درجه دار ها خواهد بود بنده خواستم به‌بینم که عدهٔ آنها را کمیسیون بودجه حساب کرده است ؟ وبعدهم بچه نسبت به آنها داده میشود اینهم که نوشته است درسال جاری بافسران ارتش پرداخته شود اگر همینطور مجلس شورای ملی تصویب کند عطف به ماسبق میشود . و این شامل ۶ ماه گذشته از سال جاری هم میشود درصورتیکه برای سال جاری اگر حالا پرداخت کنیم چطور از اول سال پرداخته‌اند ؟ بنده میپرسم پرداخته‌اند یا نپرداخته‌اند ؟ اگر پرداخته‌اند از چه محلی و مجوز قانونی‌شان چه بوده است ؟ واگر هم نپرداخته‌اند باید اینجا تشریح شود که ازاین ببعد بچه نسبت به آنهاپرداخت میشود و اینکه نوشته شده است در شش ماه سال جاری پس آن اضافه را پرداخت کرده‌اند و این چون مجوز قانونی و صورت قانونی نداشته برخلاف قانون بوده‌است وبرخلاف قانون عمل شده است ، البته حالا باین وسیله میخواهند خلاف آن قانون را ترمیم بکنند ، موضوع دیگری که مورد توجه بنده است و تصور میکنم که ربطی باین لایحه نداشته باشد تعداد نفرات ارتش است که در اینجا ذکر کرده‌اند این لایحه را آورده‌اند که یك فوق‌العاده به افسران ارتش بپردازند این ربطی بتعداد نفرات ندارد و میان دعوی نرخ معین کردن است و علاوه از تذکرات آقای سرتیپ درجلسه قبل هم این طور استنباط می شد که تعداد نفرات ارتش شاید از پنجاه هزار نفرهم امروز تجاوزنکند واگر این عده را ما ببودجه حالا که نگاه کنیم درسال گذشته شاید یکصد و ده میلیون تومان برای وزارت جنگ در بودجه مملکت تخصیص داده شده است در صورتیکه تعداد افراد به پنجاه هزار نفر هم بالغ نمی‌شود و حالا اگر این‌جا ما این عده را تصدیق کنیم فردا دوباره دولت بهمین نسبت برای بودجه آنها تقاضاهائی میکند که چون عده ارتش ما بالغ بر ۹۰ هزار نفر است بودجه ما هم از یکصد و ده میلیون ریال بدویست میلیون ریال بالغ خواهد شد و این موضوع بعقیدهٔ بنده جایش اینجا نیست ومربوط بیك لایحه دیگراست وحالا از فرصت استفاده میکنم و یك نکته دیگر را هم که لازم است به استحضار آقای سرتیپ هدایت میرسانم واطلاع دارم که درسال گذشته اعلیحضرت همایونی امر و مقرر فرمودند که امور ارتش و کلیه اموری که مربوط بارتش است و در تحت نظر وزیر جنگ نبوده درتحت نظر وزیر جنگ باشد واین امریه را در موقعی که آقای سپهبد احمدی وزیر جنگ بودند صادر فرمودند که کلیه امور ارتش از نظر وزیر جنگ خواهد گذشت از قراری که بنده می شنوم بازهم ستاد ارتش احکامی که صادرمی کند مستند میکند به‌فرمان اعلیحضرت همایونی و بنده خواستم عرض کنم که آن امری که پارسال شده است در آن امریه تغییری داده شده است درآن تردیدی پیدا شده است ؟ و اگر تغییر و تردیدی پیدا نشده است این رویه‌ستاد ارتش برای چیست ؟

مخبر ـ سه موضوعیکه فرمودند و توضیح خواستند علتش این بود که در جلسه کمیسیون بودجه حضورنداشتند اولاً درقسمت اول فرمودند که این اضافات بچه نسبت‌تقسیم میشود بهمان تناسبی که آن اضافات بسایر قسمت ها و مستخدمین کشوری پرداخته شده بنده عرض میکنم که باشخاص درجه دار صدی ۸۰ داده میشود و بهمان نسبت تقسیم میشود ، قسمت دوم که فرمودید راجع باینکه چه‌شده است از اول‌سال تابحال پرداخته شده همین‌طور که فرمودید پرداخته شده حالامستند ایشان چه بوده مستند ایشان یکی موافقت وزارت دارائی بوده و یکی هم ماده ٤ بودجهٔ پیشنهادی وزارت جنگ که شاید در لایحه تقدیمی وزارت جنگ ملاحظه فرموده باشند در آن ماده این را پیشنهاد کرده‌است درماده ٤ می‌نویسد: که اعتبارات را ازیك فصلی به یك فصل دیگری میتوانند انتقال بدهند و همان قسمی که بسایر وزارتخانه‌ها از اول سال تابحال داده شده‌است واستفاده کرده‌اند در وزارت جنگ هم همینطور پرداخته شده وحالا تصدیق بفرمائید که بآنها هم باید داده شود زیرا که این

افسران چکمه جفتی صد تومان باید بگیرند لباس بخرند و نمیشود این اضافات را بآنها نداد تعجب این است که این مذاکراتی را که ما دراطراف این۱۵ میلیون میکنیم برای وزارت جنگ نمیدانم برای چیست؟ این همان اضافاتی است که به تمام وزارتخانه‌ها و بتمام ادارات داده‌ایم واستدعا میکنم حالا چون در اول سال اتفاقاً محلی پیدا نشد وزارت دارائی موافقت نکرد که بدهند بعد وزارت دارائی موافقت کرده است که این ۱۵ میلیون باین نحو پرداخته شود و همانطور که آقایان ملاحظه فرمودند این از اعتبار صرفه جوئی سال گذشته وزارت جنگ و کل کشور این قرضه پرداخته میشود و سال آینده هم میرود توی بودجه ممثل سایر اقلام وپرداخت میشود .

امیر تیمور - پس با پیشنهاد موافقت ندارید ؟

مخبر - خیر خودتان هم موافقت ندارید .

کفیل وزارت جنگ (سرتیپ هدایت) - آن قسمتی که راجع به قرضه پیشنهادی بود گمان میکنم توضیح داده شد و همانطور که توضیح داده شد باید این اضافه حقوق را مطابق قانون مصوبه بکلیه کارمندان، گروهبانان، استواران و افسرانی بدهیم که مشمول این قانون هستند بهمان نسبتی که قانون گذشته است وازاول سال هم همانطور که عرض شد پرداخت شده است پس نسبت به این دو موضوع توضیح عرض شد بنا بر این بنده از این حیث دیگر عرضی ندارم ولی چون مطالب دیگری هم فرمودند که مربوط است به ارتش این است که بنده میخواهم دو باره توضیح عرض کنم . راجع بموضوع تعداد فرمودند که چرا ذکر شده و این دلیل خواهد شد که بعداً بگویند بودجه کم داریم . ما در بودجه‌ای که در اول سال تقدیم مجلس شورای ملی کرده ایم در آنجا تعداد نود هزار نفر را تصریح کرده‌ایم چون مسلماً در موقع تصویب بودجه بایستی تصریح شود که این بودجه برای چند هزار نفر سرباز و افسر است و آنها را قبلاً درنظر گرفته بودیم ولی چون هنوز بودجه نیامده بود وبرای اینکه نمایندگان مجلس شورای ملی بدانند این لایحه که آمد لازم بود معلوم شود این برای چه تعداد ارتشی است بنا بر این عرض شد که ارتش امسال عده‌اش این خواهد بود و بنده هم اطمینان میدهم با این ۱۵ ملیون که حساب شده است و در وزارت دارائی رسیدگی شده ما بیش از این احتیاج به بودجه نخواهیم داشت و تمام مخارج ما تا آخر سال تأمین میشود ولی یك موضوع دیگری که فرمودند راجع به ستاد ارتش بنده از موقع استفاده میکنم چون در اطراف این موضوع شاید زیاد صحبت میشود و در روزنامه‌ها هم نوشته میشود لذا لازم است برای این مطلب یك مرتبه توضیح داده شود . این ستاد ارتش را که ما اختراع نکرده‌ایم ستاد ارتش در تمام ارتش های دنیا وجود دارد علتش چیست ؟ علتش این است که وزارت جنك بطور کلی وقتی صحبت می کنیم وزارت جنگ در تمام کشورهای دنیا دارای دو وظیفه است یك وظیفه را میگویند اداره کردن واحدهای ارتش و وظیفه دوم را میگویند اداره کردن وزارت جنگ این را اگر تفکیك کنیم درواقع وزارت جنگ باید دارای دوعامل باشد که یك عامل بکارهای فنی و بنگاههای ارتش رسیدگی کند و یك عامل دیگر بکار بودجه و حکومتی بهمین جهت هم هست که در تمام ارتش های دنیا یك عاملی در وزارت جنگ ایجاد کرده‌اند که ما آنرا ستاد ارتش میگوئیم که عامل فنی وزارت جنگ است بهمین دلیل هم هست که در تمام کشورها بعد از ایجاد این عامل فنی و دستگاهی که تهیه شده ممکن است وزیر جنگ غیر نظامی باشد و اگر وزیر جنگ غیر نظامی باشد یك عامل نظامی وجود دارد که کارهای فنی را حل میکند (صحیح است) این عامل امروز وجود دارد اما راجع به ارتباط این عامل با وزارت جنگ وموضوع فرمان اعلیحضرت همایون شاهنشاه ستاد ارتش جزو وزارت جنگ است و یکی از ادارات تابعه وزارت جنگ بشمار می رود از این حیث هم هیچ اشکالی وجود ندارد و شاید مدتی است که این اشکال هم بخودی خود مرتفع شده است لذا ازاین حیث وزارت جنگ هیچ اشکالی ندارد وبنده این را اطمینان میدهم و صراحتاً بعرض آقایان نمایندگان محترم میرسانم که کلیه کارهای ارتش و ادارات ارتش و ستاد ارتشی باید

بوزیر جنگ پیشنهاد بشود و وزیر جنگ باید آنرا تصویب بکند و مسئولیت آنرا عهده دار شود . (صحیح است) قانون صریح است و در این مورد صراحت دارد که وزیر جنگ مسئول امور وزارت جنگ است و در مقابل مجلس و در مقابل ملت مسئول است ولی قانون اساسی ما بطور صراحت ذکر کرده است که کلیه انتصابات عزل امتیاز ترفیع از طرف دیگر قانون نظام وظیفه بعضی مواد دارد قانون دادرسی ارتش بعضی مواد دارد که تمام این قوانین علاوه بر قانون اساسی به تصویب مجلس شورای ملی رسیده است و این قوانین مملکت وظائف وزارت جنگ را در مقابل مجلس و پادشاه معلوم کرده است وبهمین دلیل هم وزیر جنگ با کمال افتخار بعرض آقایان نمایندگان مجلس شورای ملی میرساند که ما آن قوانین را کاملاً گذاشته ایم جلو و اجرا می کنیم بنا براین وزارت جنگ از نظر قبول مسئولیت پس از موافقت بایستی که گزارشی را که در قوانین مصرح است بشرف عرض اعلیحضرت همایونی برساند وما مسلماً این قوانین را همیشه محترم می شماریم .

امیر تیمور - چون آقای فاطمی خواهش کردند مسترد میدارم .

نایب رئیس - پیشنهاد آقای فیروز آبادی قرائت میشود

بنده پیشنهاد میکنم که ۵۰ میلیون ریال جهت اضافات حقوق کافی باشد (خنده نمایندگان)

فیروز آبادی - بنده غرضم از ۵۰ ملیون پیشنهاد کردن نه پرداخت ۵۰ ملیون بود بلکه بعقیده بنده هیچ اضافه‌ای نباید بدهیم دولت تقریباً یك سوم عایداتش را صرف قشون میکند ما که با کسی جنك نداریم مافقط این را برای اصلاحات داخلی میخواهیم ما احتیاجات زیاد داریم البته این پول را هم که ازبانك ملی بایدقرض کرد وقتی که قرض کنیم ازکجا باید بدهیم ، مملکت اصلاحات مگر نمی‌خواهد مگر این کارهائی که نصفه نصفه مانده است نباید تمام کرد ، این سد بندی ها را نباید تمام کرد ، معادن را نباید استخراج کرد؟ هر پولی که هست میگوئید قسمت کنیم اینکه نمیشود ما بایدیك فکری برای آینده مملکتمان بکنیم ، باید یك کارهائی را انجام بدهیم ، چهارتا کارخانه ایجاد کنیم . این کارخانه هائی که دیگری ساخته است وهمه بهش بدمیگوئیم اینها را نمیتوانیم اداره کنیم ، این کارخانه های حریرنبافی و چیت سازی همه بی فایده ومعوق مانده است وحالا تندتند اضافه خرج میدهیم ، آخر آقا فکر کنید باید اعقاب ما هم دراین مملکت زندگی کنند باید اینها را درنظر بگیرید اگر باین ترتیب بخواهد مجلس یکجا یك ملیون اضافه بدهد جای دیگر ۱۵ میلیون اضافه بدهد جای دیگر یك مبلغ دیگر اضافه بدهد دیگر برای این مملکت چی باقی میماند ؟ قرضتان را ازکجا میدهید ؟ وازکجا میآورید ؟ یك فکری بکنید اگر بودجه‌ای میآید اگر دیدیم که بصلاح مملکت است رأی بدهیم و اگر دیدیم بصلاح مملکت نیست رای ندهیم فکری به خوش آمد و خوش نیامد دیگری نباید بکنیم این است که بنده مخالفت کردم با این ۱۵ ملیون .

نمایندگان - عده کافی نیست .

نایب رئیس - متأسفانه آقایان توقف نمی‌کنند در مجلس، جای تأسف است که آقایان باقی نمی مانند و دائماً باید خواهش بکنیم که بیرون تشریف نبرند درصورتی که آقایان وظیفه دارند که باید بمانند اینجا (اردلان - اسامی آقایان را بفرمائید قرائت کنند) پیشنهاد آقای کام بخش قرائت می‌شود :

پیشنهاد میکنم : ۱ - سازمان های اضافی لشگر ها و همچنین حقوق امرائی که محل شغلی درسازمان ارتش ندارند حذف شود ۲ - بجای گماشته برای افسران جزء اضافاتی در نظر بگیرند و داشتن گماشته را ممنوع کنند .

کام بخش - من نمی‌خواهم امروز این موضوع راعرض کنم که چند جلسه قبل عرایضی کردم دراینجا و آقای کفیل وزارت جنك خیلی ماهرانه به بخشید سفسطه فرمودند و مطالبی را که بنده عرض کرده بودم بشکل دیگری جلوه دادند و در اطراف این موضوع چیزی نخواستم بگویم و ضمناً این را هم میخواستم بگویم که در روزنامه اطلاعات

متأسفانه عرایض بنده چند سطری نوشته شده بود وبعبارت دیگر لااله را نوشته بودند و الا الله را ننوشته بودند وکفر شده بود ولی آنچه که مطالب ایشان بود تمام آنرا باخصوصیات و جزئیات نوشته بودند این را نمی خواستم اینجا عرض کنم اماچون نسبت بعرایض جلسهٔ گذشته بنده یك موضوعی فرمودند که بنده عرض کردم ارتش ما روحیه ندارد ولی درعین حال این موضوع نباید گفته شود واین طور هم نیست و فرمودند که روحیه عبارت است ازمجموعه اوضاع و احوال ارتش این را می‌خواستم عرض کنم که فعلاً مجموعه اوضاع و احوال افراد ارتش ما عبارت از این شده است که نبایستی بدانند که برای چه به‌ارتش آمده‌اند ، ملت یعنی چه دولت یعنی چه مملکت یعنی چه برای چه مبارزه میکنند اینها نباید گفته شود ، اگر گفته شود کفر است بالاخره این مجموعه اوضاع و احوال ارتش ما است و در وزارت جنك اوضاع ارتش ما فعلا روی همان زمینه ایست که دربیست سال گذشته بود . یعنی بیست سال بما گفتند که روحیه ارتش ما فوق‌العاده قوی است اوضاع و احوال آرتش ما فوق‌العاده خوب است و ما را خواب کردند که نتیجه اش را دیدیم . مقصود عرض بنده این بود که طرز تعلیم وتربیت را درارتش طوری بکنیم که دیگر آن وضعیت نباشد که بیست سال بود و گفتند نوشتند و نتیجه‌اش را هم دیدیم این بود منظور بنده که عرض کردم یکی هم اوضاع واحوالی که فعلاً موجود است عبارت ازاین است که یك قسمت زیادی وهنگفتی پول که الآن می خواهند بدهند برای اضافات افسران قسمت زیادش تخصیص داده شده است به رکن دوم ستاد ارتش برای جاسوسی عدهٔ افسران و برای یاد دادن جاسوسی بافسران واین پیشنهاد فعلی بنده دو قسمت است که پیشنهاد کردم و اصراری هم ندارم برای آن که بشکل ماده الحاقیه یا بشکل تبصره ملحق باین ماده شود برای اینکه فکر میکنم اگر چنانچه حسن نیتی باشد برای اینکه این موضوعات را اجرا کنند تذکرش هم کافی است و اگر چنانچه حسن نیت در کار نباشد هزار قانون مشعشعی هم بیاوریم فایده ندارد واجرا نخواهد شد . دو پیشنهاد بنده یکی این است که سازمان های اضافی لشگرها و همچنین حقوق امرائی که محل معینی در ارتش ندارند حذف شود و این سازمان اضافی لشگرها را بنده آن دفعه صورتش را دراینجا خواندم من اینجا حساب کردم وعرض کردم که سازمان اضافی لشگرها را صرف آن قسمت هائی که عرض کردم بکنند و آن قسمتهائی که عبارت از دادرسی ـ اصلاح نژاد وغیره است حذف شود ومبلغی که در حدود (۶۷۷۶۰۰۰) ریال وخورده‌ای ریال برای سازمان اضافی لشگرها داده میشود و همچنین حقوق امرائی که هیچ محلی درارتش ندارند این‌ها را حذف کنند آنوقت البته ما میتوانیم امیدوار باشیم که یك قسمت زیادی از این پانزده میلیون را میتوانیم از بودجه خود ارتش تأمین کنیم این یکی ، ویك پیشنهاد دیگر من این بود که بجای گماشته برای افسران جزء اضافاتی در نظر بگیرند و داشتن گماشته را ممنوع کنند و همچنین بنده عرض کردم منظورم این نیست که این پیشنهاد بشکل مادهٔ الحاقیه بشود تذکرش هم کافی است ولی فکر می کنم که در ارتش ما یك لشگر تمام گماشته است ، شاید ۱۵ الی ۱۶ هزار نفر گماشته درب منزل افسران هستند ، افسران ارشد وامراء ۵ نفر ۶ نفر گماشته دارند و اگر میل داشته باشند ده‌تا و افسران جزء هریك یکنفر یادو نفر گماشته دارند درهرحال یك لشگر تمام گماشته داریم حالا اگر چنانچه منظور کرده بودم که پولی اضافه شود به افسران جزء ممکن بود که تصور بشود که من پیشنهاد خرج کرده‌ام واینطور پیشنهاد کردم که گماشته ممنوع شود و اگر گماشتگان بیایند جزو صف در این صورت ما یك لشگر اضافه در صف خواهیم داشت واین خودش یك صرفه‌جوئی زیادی است واز این صرفه‌جوئی بحقوق افسران جزء که محتاج بداشتن گماشته هستند بحقوق آنها چیزی اضافه شود این پیشنهاد خوبی است ویك قسمتی هم میماند که صرفه‌جوئی میشود وازهمهٔ آنها گذشته این موضوع گماشته اساساً بعقیدهٔ بنده یك توهینی است که به ملت ایران وارد است . ما دارای قانون نظام وظیفه هستیم یعنی تمام طبقات ملت باید بیایند

زیر پرچم آنهائی که البته مشمول هستند وخدمت سربازی را انجام بدهند حالا چرا میگوییم که یکعده معینی را آورده‌اند بزیر پرچم برای این است که هرکسی که پول نداشته است ویا نتوانسته است ازخود دفاع کند آنها را آورده‌اند وهرکسی که توانسته است پول خرج کند وخودش را معاف کند معاف کرده است وچه است این را کاری ندارم . امیدوارم که در آتیه این‌جور نباشد حالا آیا این سازمان قادر باشد که این اشتباه را اصلاح بکند یانکند کاری بآن ندارم ولی من معتقدم که قادر نیست ولی در هرصورت ما امیدواریم که این طور باشد اما این فرق نمی کند پولدار یاغیر پولدار فرق نمی کند هرکس از هرکجائی که میآید وهرکه باشد بارتش وقتی می آیند تمام آنها افراد ملت ایران هستند تمام آنها ازنظر ما یکسانند حالا اگر چنانچه دیگران بآنها یکسان نگاه نمی کنند در نظر ما یکسان هستند و ما نمی توانیم به بینیم که اینها بعنوان گماشته بعنوان نوکردرب خانه این وآن باشند . پس بنابراین تقاضا می کنم که این موضوع را در نظر بگیرند وموضوع دیگری را که برای تذکر عرض میکنم این است که اگرچنانچه بتوانیم سازمان دانشکده افسری خودمان را مطابق احتیاجات داخلی خودمان بکنیم من تصور میکنم که در اینجا بتوانیم مبالغ زیادی را صرفه جوئی کنیم باین عبارت که ارتش ما را که صورت داده اند ۹۰ هزار نفر خواهند بود این ۹۰ هزار نفر طبق قوانین نظامی تصور میکنم که بیشتر از ٤ الی ۵ هزار نفر افسر لازم نداشته باشد (کفیل وزارت جنك ـ اینطور نیست) یك قدری بیشتر ولی الآن ما در حدود ۸ هزار نفر افسر داریم (کفیل وزارت جنك ـ ۶ هزار نفر) در هرصورت بعوض اینکه ما این عده افسر را برای ارتش کافی بدانیم بایستی فکر کنیم که برای اینکه عدهٔ هرسال برای کسری عدهٔ افسران بخواهیم وتربیت کنیم آن سازمانی که داشته‌ایم البته بعقیده بنده برای آن زمان بیست ساله داده شده بود وبرای ۶ هزار نفر وبرای هرسال تعیین شده بود . آن سازمان یك قسمتش اضافی است و ما کاری که میکنیم عبارت ازاین است که در باغ سبزی به‌جوانان تحصیل کرده نشان میدهیم اینها تصور می کنند وقتی که دوره دانشکده افسری را دیدند واز آنجا بیرون بیایند میتوانند باین مملکت خدمت کنند وزندگانیشان هم تأمین خواهد شد یك فکرهائی میکنند وبدواً یك در باغ سبزی هم نشان میدهیم و وارد میشوند وبعد ما نمی توانیم زندگی آنها را تأمین کنیم وآنچه را که برای زندگی یك فرد لازم است نمی توانیم بدهیم وآنهائی که اشخاص پاکی بوده‌اند مجبور می‌شوند دزدی کنند واگر چنانچه ما این کار را بکنیم ودر حدود آنچه که لازم داریم بگیریم بمراتب بهتر است . این ها مطالبی است که می‌خواستم عرض کنم ولی از آقای کفیل وزارت جنك مخصوصاً تقاضا دارم که در این موارد تابع احساسات نشوند واین موضوعات را کاملاً در نظر بگیرند بعقیده من این عرایضی را که کردم مفید بوده چون بنده تصور میکنم که اگر یك شخصی زمام امورحساس یك مملکت را دردست بگیرد اگر آن شخص بخواهد تابع احساسات بشود ممکن است خیلی خبطها و خیلی خطاها بکند و آن احساسات ممکن است چشم او را نسبت به حقایق به بندد و حقایق وجزئیات را نبیند

روحی ـ بنده اخطار نظامنامهٔ دارم .

نایب رئیس ـ بفرمائید .

روحی ـ عرض میکنم چون آقای کامبخش حرف میزدند بنده باحترام ایشان نخواستم عرض کنم اما آقا نظامنامه رارعایت نمیکنند ماده ۶۳ میگوید: که درپیشنهاد مختصر باید صحبت شود وآقا چون این قسمت را رعایت نکرده‌اند خواستم این عرض را کنم.

نایب رئیس ـ ماده ۶۳ همانطوریکه فرمودند بایدرعایت شود واین وظیفه همه آقایان است (صحیح است) چون ماده ۶۳ همانطوری است که آقا فرمودند ولی اجرای مواد نظامنامه باهیئت رئیسه مجلس است (صحیح است) ولی دریك موقعی که اگر کسی متوجه نشد مجلس و سایر نمایندگان هم باید قیافه خودشان را نشان بدهند (دکتر کشاورز ـ هر

روز قیافه را نشان میدهند) بنده هرروزعرض میکنم وحتی موقعی که می‌بینم آقایان بیکدیگر اعتراض میکنند این ماده را نمی‌خوانم چون میدانم متوجه هستند والا این ماده ۶۳ است که قرائت میشود :

ماده ۶۳ ـ اصلاحاتی که در ضمن شور ثانوی پیشنهاد میشود درصورتیکه از طرف کمیسیون ارجاع آن خواسته نشود صاحب اصلاح بطور اختصار آنرا توضیح واستدلال میکند وفقط اعضاء کمیسیون حق جواب دارند پس از آن مجلس درباب قبول‌توجه یاعدم قبول توجه رأی‌میدهد. بنده از آقایان‌خواهش‌میکنم که درپیشنهادمختصر توضیح‌بفرمایند ومتأسفانه توجه نمی کنند.

فرخ ـ بنده توضیح دارم اجازه میفرمائید؟

نایب رئیس ـ بفرمائید.

فرخ ـ علت‌اینکه پیشنهادمیشود واین‌قدرصحبت‌میشود برای این‌است که‌دراصل‌موضوع که‌صحبت میشود و وقتی که یك نفر یا دو نفر صحبت کرد میگویند کافی است و اکثریت هم رأی میدهد آنوقت اشخاصی که میخواهند مقاصدشان را عرض بکنند بصورت پیشنهاد عرض می کنند واگر دریك لایحهٔ ۱۵۰ میلیون ریالی فقط یك نفر صحبت کرد و کفیل وزارت جنك که جواب داد آقایان میگویند مذاکرات کافی‌است این موجب این پیشنهاد ها میشود ولی آقایان وقتی که درکلیات مذاکره میشود اجازه بدهند و فوراً نگویند مذاکرات کافی است و نمایندگان عقیده خودشان را بگویند(صحیح‌است). والبته این‌قدرهم‌پیشنهاد نخواهد شد (صحیح است).

نایب رئیس ـ رأی‌میگیریم به پیشنهادآقای‌فیروزآبادی چون درآن موقع عده کافی نبود آقایانیکه موافقند قیام کنند (عده کمی برخاستند) تصویب نشد.

کفیل وزارت جنك ـ بنده تصور میکنم درجلسه قبل هم درجواب فرمایشات نماینده محترم آقای کام‌بخش آنچه که حقایق بود بعرض رسانیدم ولی چون اشارهٔ فرمودند بایستی توضیح خدمت آقایان عرض کنم. آنچه که راجع‌به سازمان وراجع بوضعیت گماشته‌وراجع بکم کردن‌سازمان دانشکده هرقدر که ازاین قبیل پیشنهادات باشد عرض کردم که اینها موضوع فنی است وما نمیتوانیم که در ظرف ۱۰ دقیقه و۲۰ دقیقه حل کنیم بایدبررسی کنیم وتصمیم‌بگیریم بنده عرض کردم بانهایت افتخار حاضرم و آقاهم که عضو کمیسیون نظام هستند وماهم درکمیسیون نظام حاضریم و شرکت میکنیم. بنده همین امروزصبح در کمیسیون نظام عرض کردم که تشریف بیاورید وضعیت را ازنزدیك به‌بینید سازمان را ببینید وضعیت این سربازی را که میگوئید بد است به‌بینید. چون بنده باقبول این مسئولیت خدمت آقایان عرض‌میکنم که وضعیت سربازخوب است‌وما بانهایت دقت و مراقبت از آنهانگاهداری می کنیم‌ولی آقایان‌تشریف‌بیاورند وبه بینند ارتش و وزارت جنك استدعای تماس باآقایان‌دارد استدعا دارد که تشریف بیاورند وبه بینندومعایب رابگویند وراهنمائی بفرمایند ماهم باکمال‌حسن نیت افتخار میکنیم واجرا میکنیم بنابراین استدعا میکنم که آن قسمتهای‌فنی رابعداً در کمیسیون بررسی کنیم والبته مامیخواهیم‌همانطور که فرمودند ارتش ما خوب باشد وبهتر بشود البته دراین زمینه هرقدرآقایان جدیت بکنند بجاست ولیکن دو مورد دراینجا صحبت شد موظفم دراطراف این دوموضوع توضیح بدهم وبعرض برسانم این موضوعی را که فرمودند سرباز و افسر ما نمیداند برای چه میآید چه‌کاری میکند. کشور چیست استقلال چیست و یا این که ما بوسیله رکن دوم از افسران جاسوسی می کنیم وآنهارا به جاسوسی وامیداریم یا مانع روزنامه خواندن هستیم یا مانع مداخله درسیاست می شویم این‌مطلب وقتی که ذکرشدلازم بتوضیح است این مطالب ازنظر وزارت جنك این‌طور نیست اصولا ما بیائیم این موضوع سیاست را یك مرتبه حل کنیم آنطور که ما می‌دانیم وآنطور که بما گفته‌اند درهر مملکت دمکراسی‌یك عده احزابی است‌که این احزاب تماماً در یك مورد باهم موافقند وهمچنین تمام احزابی که در ایران تشکیل می‌شود یك منظور ومقصود دارند وآن حفظ مملکت واستقلال‌ایران

است (صحیح است) بعداً هردسته برای رسیدن باین‌مقصود هریك یك نظری دارند که آن نظرهم محترم است یکدسته میگویندبرای حفظ وعظمت واستقلال ایران این طرز اقدام وحکومت‌باید کرد یکدسته دیگرمیگویند که‌برای رسیدن بعظمت واستقلال این‌طرزباید رفتارشود امادربین افراد یکملت دسته‌دیگری‌هستند که‌این‌دسته بعقیده‌ماحزب‌خودش ومرام سیاسی خودش را انتخاب کرده است این دسته میگویند که آقایان‌شمااز‌نظرسیاست‌وطرزحکومت‌ونوع‌حکومت‌بنشینید بررسی کنید، مطالعه کنید وهرانتخابی که میخواهیدبکنید مامطیع هستیم وماهم‌این‌راه را انتخاب کرده‌ایم برای‌رسیدن باین‌منظور و برای استقلال وعظمت ایران که منظور مشترك همه ماها است و بالاخره یك عمل شرکت‌هم هست و آن جان‌دادن و آن‌فداکاری است‌آمده‌اند این دستهٔ‌را که‌مأمور این کارهاهستند ازاین احزاب جدا کرده‌اند وسرباز شده‌اند تمام کشورهای دمکراسی این طور است در دمکرات‌ترین حکومت‌های امروزه دنیا افسر حق مداخله در سیاست را ندارد چرا؟ برای اینکه اگر افسران حق مداخله داشته باشند دسته دسته میشوند و اگر افسران دسته دسته شدند وضعیت اسپانیا تکرار میشود (صحیح است) واگر دسته دسته شوند آن روزهم عرض کردم استقلال ما بخطر میافتد این‌را قبول بفرمائید باید بابنده کمك بفرمائید افسر وسرباز در سیاست مداخله نباید بکند (صحیح است) افسران را بجاسوسی وانداشته‌ایم وما افسران خودمان را محترم میداریم و برادران عزیز ما هستند ما این نظر را داریم و مطابق نظر آقایان عمل می کنیم.

نایب رئیس ـ آقای امیرتیمور.

امیرتیمور ـ عرض میکنم که آقای کام بخش‌هم اعتراضی نکردند که افسران باید درسیاست دخالت بکنند بلکه نظر ایشان‌هم این بود که افسران ارتش از نظرسیاست و دخالت دراحزاب باید ممنوع باشند (صحیح است) این‌نظرحل شده است که کاملاً هم درهمه‌جا ممنوع شده است (صحیح است) و آن‌قسمت‌هم‌که‌راجع به‌گماشته فرمودنداین یك‌سوءاستفاده است که اغلب افسران از موقعیت خودشان میکنند این موضوعی را که فعلاً عرض میکنم شاید در دوره سیزدهم هم مجلس شورای‌ملی موقعی که قانون نظام وظیفه مطرح بود مامکرر در این موضوع صحبت کردیم و بحث کردیم و باین نتیجه رسیدیم که افسران در موقع خدمت البته باید گماشته داشته باشند و تعداد گماشته آنها از یك نفر و دو نفر نبایستی تجاوز کند این را الآن آقای نراقی میفرمودند که امسال درشمیران در کنار منزل یك افسری منزل داشتم دیدم ۶ نفر گماشته آورده بود و آنها شب‌هم تادوساعت بعداز نصف‌شب کارمیکردند وشب‌هم روی زمین خشك وخالی میخوابیدند باین ترتیب که نباید معامله بکنند بایك عدهٔ افرادی که میآیند بنظام وظیفه و مشغول خدمت هستند اینها برای‌ملت کار میکنند نه‌برای خدمات شخصی که اسباب حمام خانم را بردارد و بیاورد درب حمام این موضوع که فنی نیست که میفرمائید باید در جای دیگر رسیدگی کرد این را از آقا خواهش میکنم که خودشان تشریف ببرند در وزارت جنك و صادقانه حل کنند و این امرفنی نیست و این بسیار ساده وصریح است که‌استفاده‌ازموقعیتشان میکنند واین‌اظهاراتی که آقایان‌وآقای کام‌بخش می‌فرمایند کاملاً صحیح است و از این سوء استفاده‌ها باید خودداری شود.

نایب رئیس ـ رأی می گیریم به پیشنهاد آقای کام‌بخش

نمایندگان ـ دوباره قرائت بفرمائید.

(بشرح سابق قرائت شد)

بعضی از نمایندگان ـ تجزیه کنیدچون‌دوقسمت‌است

نایب رئیس ـ رأی می‌گیریم به‌پیشنهاد آقای کام بخش آقایانیکه موافقند قیام کنند (عده کمی برخاستند) تصویب نشد.

نراقی ـ خوب بود تجزیه می کردید.

نایب رئیس ـ باید آقایان کتباً تقاضای تجزیه بکنند پیشنهاد آقای دکتر معظمی قرائت میشود:

پیشنهادمیکنم تبصره‌ذیل بمادواحده اضافه شود: مدت خدمت زیر پرچم برای عموم افراد ازتاریخ اول فروردین ۱۳۲۴ یك‌سال خواهد بود.

دکتر معظمی ـ عرض میکنم این پیشنهادی که بنده کردم خلاصه‌اش این است شاید ظاهرش‌هم ارتباط باین لایحه ندارد ولی‌چون پیشنهاد آقای امینی را پریروز آقای کفیل وزارت جنگ قبول فرمودند مرا وادار کردندکه‌این راعرض کنم‌مطابق‌پیشنهادی که‌آقای‌امینی‌راجع به‌دیپلمه‌ها کردند که خدمت نظام‌وظیفه برای دیپلمه‌ها و لیسانسیه‌ها یکسال خواهد بود بنده مخالف نظام‌وظیفه نیستم ویکی از افرادی هستم که‌افتخار این را دارم که دو سال در ارتش ایران خدمت کردم بنابراین این پیشنهادی را که کردم برای این است که مدتی را که بنده در نظام وظیفه بودم مشاهده کردم که این تعلیماتی که در ارتش میدهند کاملاً برای مدت یکسال میتوان انجام داد ازاین جهة است که بنده سزاوار نمیدانم که کشاورزان را از شغل کشتشان باز بداریم و آنهارا بخدمت نظام احضارکنیم عدم تساوی که مابین افراد این مملکت است برای خدمت نظام وظیفه به عقیده بنده‌باید ازبین برود البته باید بنظربنده افراد تحصیل کرده را تشویق کرد ، ولی وقتی که یك تفاوتی اجباراً بین افراد پیدا میشود باید رفع کرد باین معنی که درتمام ایالات وسیله تحصیل فراهم نیست . دولت باید وسیلهٔ تحصیل را فراهم کرده باشد و وظیفه خودش را انجام داده باشد وقتی فراهم کردند بعد بگویند آنهائی که تحصیل کرده هستند یکسال نظام‌وظیفه و آنهائی که تحصیل کرده‌نیستند دوسال نظام وظیفه خدمت کنند ولی‌این طور نیست درولایات اکثر آقایان نمایندگان ولایات میدانند که قسمت فرهنگ در ولایات ناقص است ومردم‌هم وسیله ندارند وقدرت مالی هم ندارند که بطهران یاجاهای دیگر بروند وتحصیل کنند و بنده از این لحاظ عرض میکنم که عدم تساوی مابین افراد وجود نداشته باشد ومطمئن هستم که با آنمدت تعلیماتی که خودم دیدم کاملاً اگر یك برنامهٔ صحیحی باشد در این یك سال اجرا خواهند کرد‌بخصوص که ما عدهٔ افراد نظام‌وظیفه را اینجا نوه‌هزار ذکر کردیم وآقای نراقی هم باآن دقتی که درخود ایشان است حساب کردند وفرمودند سالی ۱۲۵ هزارنفرمشمول داریم که بسن‌مشمولیت میرسند با این ترتیب هم آن عدهٔ را که لازم است و مورد لزوم است ما خواهیم داشت بنابراین اگر درتاریخش آقای کفیل وزارت جنگ می‌بینند که تطبیق باسال گرفتن نظام وظیفه نمیکند ممکن است فروردین ماه را عوض بکنند ولی در اصل موضوع موافقت بکنند از نظر تشویق طبقه فلاح مملکت (صحیح است)

کفیل وزارت جنگ ـ موضوع تعیین مدت خدمت سرباز وظیفه مربوط بچندین عامل و بررسی است که این عوامل را بایستی بررسی کرد وبعد بالنتیجه معلوم کرد که آیا با این‌تعلیمی که ما برای ارتش درنظر داریم باید مدت خدمت را چند سال درنظر گرفت ، وسرباز باید چند سال خدمت بکند واین نظری که ما اتخاذ کرده‌ایم و مدتی را که معین کرده ایم تمام کشورها در آن متحدالقولند چون می‌بینیم که درتمام کشورها خدمت وظیفه دوسال‌است لابد یکدلیلی دارد باید رسیدگی کرد بنده بااینکه مدت خدمت سربازی ما بیك سال تقلیل داده شود موافق نیستم بدلیل اینکه اولاً اگر یکسال تعلیمات برای اشخاصی که دیپلمه و لیسانسیه هستندمعلوم شد برای‌این است که بکلی طرزفکروتحصیلات آنها بایك سرباز عادی متفاوت است برای این طبقه قابل اجراست ولی برای یك سرباز عادی قابل اجرا نیست و در مدت یکسال‌تعلیمات بقدر کافی‌داده نمیشود ومابایست توجه داشته باشیم که اگر مدت خدمت را یکروزی بخواهیم از دوسال بیاوریم به یکسال در موضوع تعداد فوق‌العاده مؤثر است و متغیر میشود و بایستی این موضوع را در نظر گرفت بنابراین بنده با این نظر موافق نیستم یك نکته را هم بطور اضافه‌عرض‌میکنم آنوقت‌نوبت‌بنده‌نبود که‌جواب‌عرض کنم فرمودند که بعضی افسران هستند که چند تا گماشته دارند و از آن سوءِ استفاده می کنند بنده در تعجب هستم و عرض میکنم که این افسر راآقایان بایستی بوزارت جنگ معرفی کنند ما باید دست بدست هم بدهیم و این عیوب را مرتفع کنیم ، صراحةً عرض میکنم هرکدام ازآقایان اطلاع دارند که‌افسری برخلاف قاعده رفتار میکند به‌بنده‌بفرمایند

اگر بنده اورا مجازات نکردم و آن‌حق ضایع شده را جبران نکردم قابل تعقیب خواهم بود (صحیح است)

فداکار ـ آقا ما نوشته‌ایم عمل نکرده اند .

نایب رئیس ـ اگر اجازه میفرمایند برای اینکه جلوگیری‌کنیم از این وضعیتی‌که مجلس ازاکثریت میافتد بنده موافقم اگر اکثریت قبول بکند اجازه بفرمایند صورت اشخاصی که بیرون میروند واینجا نیستند وقتی اکثریت هست در مجلس بخوانند وباطلاع آقایان برسانند (صحیح است)

پیشنهاد آقای دکتر معظمی یك مرتبه قرائت میشود ورأی میگیریم . (بشرح سابق قرائت شد)

نایب رئیس ـ رأی میگیریم به پیشنهاد آقای دکتر معظمی آقایان موافقین قیام فرمایند . (عده‌کمی برخاستند)

تصویب نشد ـ پیشنهاد آقای دکترراد‌منش قرائت‌میشود:

پیشنهاد میکنم ازلحاظ صرفه‌جوئی به‌خدمت مستشاران خارجی ارتش خاتمه داده شود .

دکتر رادمنش ـ بنده میخواهم قبلاً رفع یك سوءتفاهمی بکنم‌که آقایان خیال نکنندکه ما مخالفتی با ارتش داریم این پیشنهادی را که میکنم از نظر اصلاحی است همانطور که آقایان عقیده دارند بارتش ما هم عقیده داریم وشایدما خیلی بیشتر از آنها عقیده داریم ، ما عقیده داریم‌که ارتش ما هم برای‌حفظ امنیت داخلی‌است وهم‌برای حفظ استقلال خارجی ، این یك نمونه ومعنی استقلال مملکت است و ما عقیده داریم‌که ارتش‌باشد ولی‌نباید باین وضع باشد همانطور که در تمام موارد در تمام وزارتخانه‌ها نظر اصلاحی‌داریم ما عقاید اصلاحی نسبت باین وزارتخانه هم داریم و منظور خاصی هم نداریم ، ملاحظه میفرمائید اینجا یك‌پیشنهادی میکنم‌که شاید به نفع افسران ارتش‌است ، این توهین‌است برای یك عده افسران ارتش ما که بعضی از آنها را بنده می‌شناسم که از جوانان تحصیل‌کرده هستند و در مدارس عالیه خارجه رتبه های عالی داشتند ولی با داشتن چنین افسرانی که در وزارت جنك هستند ، بازهم ما یك عده مستشاران خارجی استخدام میکنیم ویك پولهای هنگفتی میدهیم و حتی‌گروهبان خارجی بعنوان مستشار استخدام میکنیم وماشین نویس خارجی برای ارتش ایران استخدام میکنیم‌که در ارتش ما باشد با این زحمت وبا این وضع که ما پول قرض میکنیم حق و انصاف نیست‌که ما پول قرض کنیم وصرف این‌مخارج بکنیم ، مخصوصاً که در وزارتخانهای دیگر دیدیم که این مستشاران چه‌جور کار میکنند وبچه نحو در زحمت افتاده‌ایم ، این مستشاران اصلاً برطبق قانون‌هم استخدام نشده‌اند معلوم‌نیست یك دفعه توی‌وزارت جنك یك عده مستشار خارجی سروکله‌شان پیدا شده‌است بنده باین جهة از آقایان تقاضا میکنم که با این پیشنهاد بنده موافقت بکنند نظر خاصی نداریم واین پیشنهادبرای برای این نیست‌که‌خدای‌نکرده ما یك نظرخاصی باوزارت جنك داریم ، این موجب بالا بردن حیثیت وزارت‌جنك و حمایت از افسران جوان تحصیل‌کردهٔ ما خواهد شد

مخبر ـ این موضوع را تصور میکنم که آقا موافقت بکنند حالا این پیشنهاد مسترد بشود (نمایندگان ـ بلندتر) موضوعی که آقای دکتر فرمودند خواهش میکنم اگر موافقت بفرمایند پیشنهادشان را فعلاً مسترد بفرمایند تا در این موضوع یك‌قدری تحقیقات و مذاکرات بیشتری بشود (یکی از نمایندگان ـ الآن) ... همین الان ، این موضوعی‌نیست‌که بنده حالاباآقای‌کفیل وزارت‌جنك حرف بزنم واشکال آقا را بتوانم حل کنم وجواب پیشنهاد آقارا بدهم ، این موضوع اینطور نیست‌که آقا فرمودند وزارت جنك ازاین مستشارانی‌که آورده‌اند خیلی استفاده‌کرده‌اند و نتیجه‌گرفته‌اند از عملیاتشان (دکتر رادمنش ـ این‌طور نیست) خوب بالاخره عرض میکنم‌که دراین موضوع باید تحقیقات بیشتر و غور ورسیدگی‌های دقیقتری‌کرد ، الآن که نمیشود مجلس با یك پیشنهاد این موضوعرا حل بکنند اگر موافقت میفرمائید پیشنهاد را پس بگیرید والا تصور میکنم این طورش‌هم مناسب نباشد .

نایب رئیس ـ رأی میگیریم به پیشنهاد آقای دکتر رادمنش آقایان موافقین قیام فرمایند. (عده کمی برخاستند) تصویب نشد. پیشنهاد آقای فرهودی قرائت میشود:

- تبصره زیر را پیشنهاد میکنم. دولت مکلف است برای ایجاد سازمان واحدی جهة تأمین مرزها وامنیت داخلی لایحه قانونی که مستلزم صرفه‌جوئی در مخارج فعلی باشد تهیه وبمجلس شورای ملی تقدیم دارد.

نایب رئیس ـ آقای فرهودی.

فرهودی ـ بنده برای استحضار از آقای کفیل وزارت جنگ سئوال میکنم اینکه در لایحه نوشته اند عده ارتش در سال جاری نود هزار نفر است افسر های دفتری هم هستند یا نه (کفیل وزارت جنگ ـ بلی دفتری وغیره) بعد از جواب این سئوال عرض میکنم، بنده تردیدی ندارم که ارتش نشانه استقلال و علامت زنده بودن یك ملت است در هرحال، ارتشی که ما فعلاً داریم بیشتر وظیفه تأمینی‌را انجام میدهند، یکی تأمین مرز ها و یکی هم امنیت داخلی ولی ما برای امنیت سازمانهای‌متعددی‌داریم، یکی سازمان وزارت جنگ که صد میلیون بودجه اش است ۱۵ میلیون هم حالا میخواهند اضافه بکنند یك سازمان ژاندارمری‌هم داریم آنهم بودجه‌اش۳۸ میلیون است، یك سازمان‌شهربانی داریم که آنهم بودجه‌اش ۱۹ میلیون است، این سه سازمان که تمام برای حفظ امنیت است، جمع بودجه‌شان در حدود ۱۷۰ میلیون است و باین ترتیب ما یکی از شئون زندگی خودمان‌را در حقیقت باگرانترین قیمت ها انجا میدهیم و و در نتیجه این سه سازمان که برای منظور واحدی است دارای بعضی از تشکیلات مکرر است، یعنی پارهٔ از مخارج هست که درسه جا صرف میشود مثلاً هریك ازاین سازمان ها یك دستگاه رئیسه دارند که حقوقات گزافی بآنها داده میشود، یك‌دستگاه کارگزینی داریم یعنی سازمانهائی دارند که تمام این‌ها در این سه قسمت مشترك است. بنابراین ما در مسئلهٔ امنیت پاره از مخارج هست که سه مرتبه انجام میدهیم اگر این سه سازمان را روی هم بریزند و تبدیل به یك سازمان بشود عملاً یك صرفه جوئی هنگفتی در مخارج جاری ما فعلاً پیدا خواهد شد و دیگر احتیاج باینکه‌بیائیم و پیشنهاد اضافه خرج بکنیم، نداریم، یك مطلب‌دیگراین است که‌این‌سه‌سازمان‌هر کدام‌شان نواقصی‌دارند وهر کدام را که بخواهند نواقصش را رفع بکنند باز اضافه بودجه لازم دارد، الآن بنده حساب کردم که افراد ملت ایران هر کدام ۱۵۰ ریال پول میدهند برای امنیت اینست که آقایان توجه بفرمایندا کثر طبقات ایران درآمد سالیانه‌شان بیش از ٤ یا ٥ برابر این مبلغ نمیباشد وبنابراین یك‌افراطی‌شده‌است در این بودجه و دلیل اینکه ملت ایران دیگر توانائی ندارد که بیش ازاین مالیات بدهد بیش از این بودجه بدهند برای‌این کارها دلیلش این‌است که الآن برای این کمك خرج آقایان مجبور شده‌اند که قرض کنند و دلیل این‌قرض این است که خود دولت تشخیص داده است که مردم دیگر توانائی دادن مالیات برای این کار ندارند بنابراین برای اینکه هم‌سازمان کاملی داشته باشیم وهم آن سازمان یك تمرکز و قدرتی داشته باشد و یك صرفه جوئیهای صحیحی در این مخارجات بکنیم بنده پیشنهاد دادم که‌دولت مطالعه کند. این یك چیزی نیست که الآن عملی شود و البته دولت باید مطالعه کند و نظر اهل فن‌را که مستشاران خارجی مانند سوئدیها دراین مملکت بوده‌اند مطالعه کندو آن‌سازمانهاوراپرتهای‌سابق را ملاحظه کند، و ببینند که برای حفظ امنیت ایران باچه وسائلی با چه سازمانی میشود این کار را کرد و برای این موضوع یك لایحه قانونی بمجلس بیاورندبرای امنیت‌ایران یك سازمانی بیاورند و اسمش را هرچه میخواهند بگذارند و بنده یقین دارم که بودجه آن سازمان ازاین /۱۷۰میلیون تومان که باین سه سازمان میدهیم خیلی کمتر خواهد بود و یك قسمت از وقت هم که اکنون صرف مکاتبات زیادی بین این سه دستگاه میشود صرفه جوئی خواهد شد و آقایان توجه دارند دوسازمان ارتش وژاندارمری در حقیقت‌جوانان مولد ثروت را میبرند آنجا و معطل میکنند ما اگر جمعیت ایران را دوازده میلیون فرض کنیم، هشت میلیون آن‌زن

و بچه و ناتوان و پیرمرد هستند و از چهار میلیون دیگرش دویست، سیصد هزار نفرشان گرفتار این تشکیلات هستند که تازه هر کدام آنها هم یك نواقصی دارند و باین ترتیب که بنده پیشنهاد کردم ما صرفه جوئی درافراد میکنیم که عده‌ای از آنها بروند بکار زراعت مشغول بشوند و بنا براین این‌نکته‌مسلم‌است سازمانهائی که‌دراین مملکت داریم اکثراً زیادی است و سوابق ممتد تاریخی نشان میدهد که همیشه متصدی امنیت در مملکت ما یك سازمان است والآن بدون دلیل ما رفته‌ایم دنبال این کار و یك نتیجه ناپسندی پیدا کرده‌ایم و الآن با اینکه /۱۷۰ میلیون پول میدهیم تازه برای ارتش که نماینده غرور ملی است باید ۱۵ میلیون‌قرض بکنیم‌و کمك هزینه‌بدهیم‌واین‌صحیح نیست که‌یك‌سازمانی که نماینده قوت و غرور ملی است بیاید این فکر را بکند و تقاضا بکند که ملت را مقروض بکند بنابراین باید بیائیم این سازمانهای اضافی راحذف بکنیم واینها را رویهم‌بریزیم و سازمان واحدی تشکیل بدهیم آن سازمان را با ۱۲۰ میلیون، ۱۳۰ میلیون بودجه درست بکنیم که چهل‌میلیون صرفه جوئی باشد برای لوازم ضروری و خرید اسلحه وموتوریزه کردن قشون و باین ترتیب‌دستگاه امنیت خودرا تکمیل کنیم.

یکی از نمایندگان ـ آقا اکثریت نیست ـ خواهش میکنم آقایانی که مجلس رااز اکثریت می‌اندازندیادداشت بفرمائید.

مخبر ـ موضوعی را که‌آقای‌فرهودی پیشنهاد فرمودند برخلاف میل اکثریت قریب باتفاق آقایان نمایندگان است ـ یعنی اکثریت قریب باتفاق نمایندگان عقیده‌شان‌براین‌است که ژاندارمری‌و شهربانی کار خودش‌را در تحت نظروزارت کشور انجام بدهد وزارت‌جنگ‌هم کار خودش را انجام‌بدهد و این پیشنهادی که آقا میفرمایند مخلوط بهم میشودونقض غرض میشود و میفرمایند که ما سه تا را بریزیم رویهم واز آن یك چیزی در بیاوریم که هیچکدام از آنها نباشد و از آنها یك چیز علیحدهٔ دربیاوریم که نه وزارت جنگ باشد ونه ژاندارمری و نه شهربانی، بنده خیال میکنم که این‌نظر حالا تأمین نمیشود، البته در آتیه باید مطالعه شود و حالا این ها هر کدام جدا جدا وظیفه‌اش را انجام بدهد و این نباید طوری باشد که ژاندارمری هم تحت‌نظر وزارت‌جنگ باشد و مجلس اصولا با این پیشنهاد ها موافق نیست (صحیح است).

نایب رئیس ـ رأی میگیریم به پیشنهاد آقای فرهودی آقایان موافقین قیام فرمایند؟ (عدهٔ کمی بر خاستند) تصویب نشد. پیشنهادی‌است از آقایان: دکتر زنگنه، دکتر معاون و دکتر معظمی قرائت میشود: پیشنهاد میشود این تبصره بماده واحده الحاق شود. دولت موظف است که در ظرف یك ماه از تاریخ تصویب این قانون دادگاهی مرکب از روساء و شعب دیوان کشور و افسرانی که دارای درجات عالی علمی نظامی باشند تشکیل دهد و این دادگاه بایددر ظرف شش ماه کلیه افسرانی راکه در تاریخ شهریور ۱۳۲۰ باعث متلاشی شدن ارتش بوده یا ازمحل ماموریت فرار کرده و یا هر اقدامی که موجب تحقیر ارتش شده است مرتکب گردیده اند محاکمه‌نماید.

رأی این دادگاه قطعی و قابل اجراست.

نایب رئیس ـ آقای دکتر زنگنه.

دکتر زنگنه ـ عرض کنم، این پیشنهاد کاملاً مربوط به موضوع است از این جهة که (دشتی ـ مربوط نیست، ۱۵میلیون به وزارت جنگ میخواهید بدهید هرپیشنهادی که مربوط بهر قانون باشد این‌جا میآورید.) . . . پیشنهاد مربوط بماده‌ایکه‌مطرح است میباشد، بجهة اینکه شما در این لایحه میخواهید یك اضافه حقوقی بدهید و در بین افسران همینطور که درضمن مذاکرات صحبت شد، افسران عالم و افسران‌صالح هستند وبعضی افسران دیگر هم‌هستند که بنده نمیتوانم امروز قضاوت کنم ولی‌میگویندکه‌خوب رفتار نکرده اند، آقای معاون وزارت جنگ در ضمن بیانات خودشان با کمال فصاحت فرمودند که افراد ارتش ایران قانع وفداکار و وظیفه شناس هستند، این حقیقتی است

که برای همهٔ ما ها در ضمن مذاکرات معلوم شد ، ما اعتراف داریم و بافراد این ارتش افتخار میکنیم ، ولی از طرف دیگر فرمودند که انضباط در این ارتش وقتی کاملاً محفوظ خواهد ماند که از یك طرف تشویق و از طرف دیگر مجازات بر قرار باشد ، افسرانی که بکشور ایران وبه ملت ایران خدمت میکنند و جان بازی میکنند باید بآنها اضافه حقوق داد و بآنها نشان افتخار داد ، ولی بافسرانی که در موقع انجام وظیفه در هنگامی که دفاع کشور لازم است در موقعیکه باید در ازاء درجات و ثروتهائی که از این ملت گرفته اند در جای خود بایستند و ثبات قدم نشان بدهند و دفاع کنند از این کشور فرار کردند ، یا دستور فرار داده اند یا اقداماتی کرده اند که باعث خفت ارتش شد باینها نه نشان افتخار و نه اضافه حقوق نمیشود داد بلکه بایستی مجازات شان کرد ، بر هیچ ایرانی پوشیده نیست که افراد ارتش ما با کمال فداکاری مشغول خدمت بودند واز هیچ چیز بیم وهراس نداشتند ، و دیده شد بسربازانی که دستور داده شد که تفنگ‌ها را بریزند وفرار کنند تفنگ را بدست گرفتند ، گریه میکردند ، ناله میکردند ، و تفنگشان را نوازش میکردند ، ومیگفتند این یك تفنگی است که ما یکسال ، دوسال آنرا مثل بچه خود نوازش کردیم ، صاف کردیم ، پرستاری کردیم ونگهداشتیم ، برای اینکه امروز بدرد کشور بخورد ، ولی حالا میگویند این را در بیابان بریزید و بروید ، آقای معاون وزارت جنك (یکی از نمایندگان ـ کفیل) . . . معاون و کفیل وزارت جنگ اشاره فرمودند که ممکن است در موقعی که ایشان مشغول نطق در پشت این تریبون هستند ، افرادی از این ارتش ما در راه انجام وظیفه بخون خود می غلطند ما خاك پای این افراد را به چشم میکشیم ، مدفن این سربازها در قلب ملت ایران است ، ولی از آقای کفیل وزارت جنگ سئوال میکنیم ، آیا این تفنگ هائی که ، این فشنگ هائی که امروز قلب سربازان ما را هدف قرار میدهد آیا همان تفنگ‌های برنوی نیست که در صحرا ریختند و آمدند ؟ آیا آن تفنگ‌ها تفنگهائی نیستند که در موقعی که افسران این آرتش ، این افراد را گذاشتند ، آن تفنگهارا نیز گذاشتند و بابودجه آرتش زغال و هیزم وروغن و مصالح دیگر آرتش را حمل کردند و آوردند ؟ البته این اتهامات هست و بنده شخص معینی را نمیخواهم عرض کنم ، ولی دراینکه این کار را کردند مسلم است ، یکعده هنوز در آرتش ایران هستند که نشان افتخار به سینه دارند و اضافه حقوق هم میگیرند ودرجه هم میگیرند و یکعده کمتری راهم متقاعد کرده اند که این ها میلیون‌ها ثروت داشتند روی آن میلیون‌ها خوابیده اند و استراحت میکنند و واقعاً باین کار ما میخندند ، نخواستم بگویم که به ریش ما می‌خندند ، پس از وقایع شهریور دستجات اکراد درطرف سنندج ، این حکایتی است که بنده شنیدم ، در خارج برای بعضی از آقایان عرض کردم اینجا هم میخواهم عرض کنم دستجاتی از اکراد متوجه سنندج شده بودند (صدر قاضی ـ اشرار نه اکراد) اشرار را بنده نمیگویم ، عرض میکنم دستجاتی از اکراد که اشرار هم نبودند متوجه کردستان شده بودند در آن موقع آرتش نبود وآن وقت برادر بزرگ بنده که وکیل مجلس بود مأمور شد که استاندار کرمانشاهان باشد و از آنجا مأمور شد که برود با ایلات صحبت بکند ، وقتی که ایشان رفتند روی سوابق خانوادگی که با آنها داشتند مذاکراتی کردند ، ایشان تعریف میکردند که یك شبی ایشان در منزل بودند و دیدند تا صبح دور عمارت میگردند و کشیك میکشند ، صبح پرسیدند که چه بوده است وچرا این کار را میکرده اند ، گفتند برای اینکه اطلاع حاصل کرده اند که یك نفر نظامی بلباس سویل آمده است اینجا ، آمده اند او را بکشند . ما با آرتش ایران مخالف نیستیم . . . (سید محمد طباطبائی ـ این مطالب جزء پیشنهاد است آقا) . ولی سرلشکری که دراین ناحیه مأموریت داشته بجان و مال ما ابقا نکرد ، حتی به ناموس ما هم ابقا نکرد ، مقصود بنده این است که امروز اگر یك اغتشاشی هم بشود راه چاره اش این است که مقصرین را مجازات کنند (یمین اسفندیاری ـ اسم آن سرلشکر را ببرید آقا) . نمیدانم والا

میگفتم و سعی میکنم که پیدا کنم و بگویم بایستی مجازات شود والا یك آرتش اگر به عنوان فاتح برود یکجا اگر یك چنین چیزهادرشان جلوگیری نشود فایده ندارد به عقیده بنده و عقیدهٔ آقایانی که این پیشنهاد را امضاء کرده اند این بهترین وسیله برای رسیدگی است بهترین وسیله ایست که در روزنامه‌ها و در محافل میشود و همه جا گفته میشود که باید محاکمه بعمل آید تا معلوم شود که این حرف‌ها تا چه اندازه حقیقت دارد و چه اندازه تهمت و دروغ است ، راه این رسیدگی این است یك دادگاه بی‌طرفی دادگاهی که از قضات عالی کشور ، بنده اینجا پیشنهاد کردم ومتأسفانه چون میدانم که آقایان دقت نفرمودند خواهش میکنم که یکمرتبه دیگر این پیشنهاد را بخوانند . بنده پیشنهاد کردم که یك دادگاهی از رؤسای دیوان عالی کشور ، یعنی از عالی‌ترین قضاتی که در مملکت داریم و یکعدهٔ هم نظامی ، البته چون نظامی است ، ولی از افسران تحصیل کرده و افسرانی که دارای مقامات عالی علمی هستند نه صرف درجه نظامی واینها بنشینند و واقعاً این وقایع شهریور را مورد دقت قرار بدهند و رسیدگی بکنند ، آنهائی که قابل مجازات هستند مجازات بکنند که دیگر این لکه از آرتش برداشته شود و طوری بشود که ما همیشه طرفدار آرتش باشیم و من بعد اگر کسی بآرتش ما توهین کرد بتوانیم بامشت دهنش را خورد کنیم (نمایندگان ـ صحیح است ـ احنست) .

کفیل وزارت جنگ ـ پیشنهادی که آقایان میفرمایند و میفرمایند که دادگاه تشکیل بدهیم و مقصرین را مجازات کنیم ، این مسلم است ، این پیشنهاد نمیخواهد جزو قوانین کشور است ولی یك نکته چون اینجا گفته شد من موظفم که از طرف آنها دراینجا دفاع بکنم این که فرمودند من حتی‌الامکان میل ندارم که وارد قضایای شهریور بشوم تا آن دادگاه تشکیل شود . آن وقت آقایان رسیدگی بکنند . ولی چون فرمودند که سربازان ایرانی فرار کردند (بعضی از نمایندگان ـ نگفتند سربازان گفتند افسران) بنده موظفم که دراینجا بعرض آقایان برسانم که افسران و افراد ایرانی در شهریور فرار نکردند .

دکتر معاون ـ در کردستان خود بنده دیدم (فداکار غارت کردند) (همهمه نمایندگان) . . . باسم بگوئید (یکی از نمایندگان سرلشکر محتشمی) .

کفیل وزارت جنگ ـ نگوئید سربازان ایران آقایان دادگاه تشکیل بدهید رسیدگی بکنید محاکمه بکنید هر کس مقصر است اعدام کنید اما بطور کلی یك ارتش کشور نبود وبنده که الآن اینجا دفاع میکنم برای روح ستوان دوم مجیدی است برای روح دریادار بایندر است (فداکار ـ قاطی نکنید آقا) . که بامقام دریاداری باتفنگ در دست کشته شد آقایان دادگاه تشکیل بدهید و رسیدگی کنید و مقصر را مجازات بکنید .

فریور ـ قول دادند و تشکیل دادگاه را قبول کردند .

دکتر زنگنه ـ بنده خیلی متشکرم اجازه می‌فرمائید ؟

نایب رئیس ـ شما بطور اختصار می‌توانید توضیح بدهید

دکتر زنگنه ـ بنده خیلی متشکرم از آقای کفیل وزارت جنك که قبول فرمودند این پیشنهاد را که دادگاه تشکیل شود ولی بیانات جناب آقای کفیل وزارت جنك که اینجا فرمودند نباید این طور تعبیر شود که خلاف آن عرضی که بنده کردم تلقی شود بنده صریحاً عرض میکنم که این دادگاه باید تشکیل شود برای اینکه دامن پاك افسران فداکار آلوده نباشد ، برای این نظر پیشنهاد را تقدیم کردم .

نایب رئیس ـ آقای مخبر نظر شما چیست ؟ (بعضی از نمایندگان ـ موافقت کردند)

نایب رئیس ـ آقای امیرتیمور .

امیر تیمور ـ بنده مخالفم آقا .

نایب رئیس ـ بفرمائید .

امیر تیمور ـ بنده با اصل پیشنهادی که آقای دکتر زنگنه دادند موافقت دارم اما با این قسمت که ازدیوان کشور اشخاصی انتخاب شوند برای رسیدگی آنها آقا درکار خودشان درمانده اند ، بصرف اینکه دیوان کشور است ، تأمین این مقصود را نمیکند ، اگر باید دادگاهی تشکیل شود ازیك

اشخاص جدی و فعال استخوان داری که تحت تأثیر واقع نشوند انتخاب کنید اگر از دیوان کشور انتخاب شوند یك افتضاحی بالای افتضاحات می‌شود و بنده بااین پیشنهاد مخالفم

بعضی از نمایندگان ـ رأی رأی .

نایب رئیس ـ رأی میگیریم به پیشنهاد آقایان : دکتر معظمی و دکتر زنگنه و دکتر معاون آقایان موافقین قیام فرمایند (عده کمی برخاستند) تصویب نشد ۳۸ نفر بود در برابر ۹۳ نفر .

پیشنهاد آقای جواد مسعودی قرائت می‌شود :

پیشنهاد میکنم بند ۲ از اصلاح قانون نظام وظیفه مصوب ۲۹ اسفند ۱۳۲۱ بطریق زیر اصلاح شود : « هرجوانی که عیال یا اولاد داشته باشد » (فرخ ـ جزء قانون است)

جواد مسعودی ـ البته همین‌طور که فرمودید جزء قانون است ولی اداره نظام وظیفه عمل نمیکند آقایانی که در دوره سیزدهم تشریف داشتند میدانند که بیشتر از مواد اصلاح قانون نظام وظیفه برای ارفاق یکعده مشمولین بود بهمین جهة مشمولین ۱۲۹۴ ـ ۱۲۸۴ معاف شدند و آنوقت برای ارفاق یکعده ازمشمولین آمدند درماده ۶۳ بند دو آن قید کردند : هرجوانی که عهده‌دار معاش عیال و اولاد خود باشد ، اینجا وزارت جنگ میگوید : هرجوانیکه عهده‌دار معاش عیال و اولاد خود باشد درصورتیکه بی‌بضاعت باشد درصورتی که بنده مراجعه کردم بصورت جلسات مجلس وهمینطور صریحاً آقای کفیل وزارت جنك آنوقت و آقای مخبر کمیسیون نظام در ضمن بیاناتشان تصریح کرده‌اند اینجا نوشته آقای معاون وزارت جنك در جواب بیانات آقای ملك مدنی میفرمایند حتی کسانی که عیال و اولاد دارند وامروز تصویب شدکه اگر عیال و اولاد داشته باشند معاف خواهند بود ودریکجای دیگر آقای مخبر کمیسیون میگویند اشخاصی که دارای عیال و اولاد هستند متکفل شناخته شده و از خدمت نظام معاف خواهند بود ، پس ماده ۶۳ که تصویب شده دراین‌جا تصریح نموده اشخاصی که دارای اولاد باشند متکفل هستند بنا براین جای هیچگونه ایرادی نیست وبعلاوه اصولا آن طوریکه بنده تحقیق کرده‌ام این شامل ده پانزده نفر بیشتر نمی‌شود ولی چون قانون است نبایستی تبعیض قائل بشوند این است که بنده خواهش میکنم این پیشنهاد را قبول بفرمایند .

مخبر ـ بنده خیلی متأسفم وقتی که یك لایحهٔ مطرح میشود یك مطالبی گفته می‌شود که هیچ مربوط نیست و اذهان‌هم حاضر نیست برای اینکه گوش بدهند و رأی بدهند زیرا یك پیشنهادی می‌شود وممکن است آقایان توجه به قوانین و مقرراتی نکنند و رأی بدهند یا رأی ندهند درهر صورت هر دو بداست ، رأی دادن و رأی ندادن مثل این پیشنهادی که الآن گذشت بنظر بنده رأی ندادن آنهم بد بود ، آقای مسعودی میفرمایند که قانون اینطور گفته‌است اگر قانون گفته است که کسی بر خلاف آن نمیتواند عمل بکند واز آن تخلف نماید ، آن وزیری که تخلف کرد از قانون میآوریم اینجا واستیضاحش میکنیم ، چون درقانون نوشته شده است بنا براین پیشنهاد موردی ندارد .

نایب رئیس ـ نظر وزارت جنك را در اجرای ماده بفرمایند .

کفیل وزارت جنك ـ همانطور که عین ماده قانون را آقای مسعودی قرائت فرمودند بند ۲ از ماده ۶۳ که میگوید : چه‌مشمولینی‌ازنظام وظیفه معاف خواهند شد در همان‌ماده میگوید هر مشمولی که عهده‌دار معاش عیال واولاد باشد ، درماده ۶۴ مینویسد : که هرمشمولی که بعدازتصویب این‌قانون متأهل شد ازتکفل بند ۲ ماده ۶۳ استفاده‌نخواهد کرد (صحیح است) اینجا برای وزارت جنك واداره نظام وظیفه یك اشکال اداری پیش آمد که اگر اینطوری که ماده ۶۴ میگوید هر متأهلی متکفل است یا متکفلی که عهده‌دار معاش است ، بهمین جهة هم ما خلاف قانون هیچ عمل نکرده‌ایم و عمل نخواهیم کرد ، این موضوع مبهم بود ، حالا وقتی که صورت‌جلسه را قرائت فرمودند ومقصود از قانون این بوده است که هرمتأهلی متکفل است ، بنده هم قبول میکنم ،

مسعودی ـ چون قبول کردند ، بنده هم مسترد میدارم

نایب رئیس ـ پیشنهاد آقای دکتر رادمنش قرائت میشود:

پیشنهاد میکنم ، کارگران کارخانجات ارتش از مزایای این قانون برخوردار شوند ـ

نایب رئیس ـ آقای دکتر رادمنش .

دکتر رادمنش ـ بنده در چند ماه قبل یك طوماری از کارگران کارخانجات ارتش اینجا حضور آقایان ارائه دادم ووضع بد این کارگران رااینجا توضیح‌دادم که اینها مردمان بیچارهٔ هستند که چندین سال است اضافه حقوق باینهاداده نشده است ، حالا که آنها هم جزو وزارت جنك هستند آنها کارگر کارخانجات اسلحه‌سازی وزارت جنك هستند ، یعنی آنها برای افسران و سربازان اسلحه میسازند و تا آنها این اسلحه را نسازند ما این سربازان وافسران را دارا نخواهیم بود حالا بنده خواهش میکنم از آقای کفیل وزارت جنك موافقت نمایند که نسبت بآنها هم این مزایا مراعات بشود ، وبآنها هم این اضافه داده شود از ۱۵ میلیون تومان .

کفیل وزارت جنك ـ همین طور که فرمودند اخیراً ازوقتی که کارخانجات ارتش دومرتبه بوزارت جنك انتقال داده شده است ، یك هیئتی بوضعیت‌این کارگران کارخانجات مشغول رسیدگی است حتی نسبت به اغلبی از این آقایان که وضعیت حقوقی وخدمتی‌شان معلوم نبود تمام را مطابق مقررات رسیدگی و مرتب کردیم و در حقوقشان رسیدگی کردیم وهمانطور که فرمودند این اضافه حقوق مطابق قانون تعلق میگیرد بکلیه کارمندان وزارت جنك (دکتر رادمنش بکارگران هم) اعم ازاینکه در وزارت جنك هستند یا در لشکرها یا کارخانه ها ولی‌البته اشخاصی که روزمزد هستند ما مطابق قانون نمیتوانیم ازاین اضافه بدهیم .

دکتر رادمنش ـ حالا که تأمین است بنده پیشنهادخودم رامسترد میدارم .

نایب رئیس ـ پیشنهاد آقای طباطبائی قرائت میشود :

تبصره ذیل بماده واحده افزوده شود .

تبصره ـ کمك‌فوق‌الذکر دربارهٔ افسران‌وافراد غیرمتمکن منظور خواهد شد .

نایب رئیس ـ آقای طباطبائی .

محمد طباطبائی ـ البته آقایان بقدری خسته شده‌اند ازشنیدن اقسام‌مختلف صحبت ها که بنده هم ازگفتن عاجزم حالاهم ازآقای کفیل‌وزارت جنك سئوال کردم اگرموافقت می‌فرمایندعرض کنم ولی‌چون‌معلوم‌نشدتوضیح عرض‌میکنم منظور این پیشنهادخیلی واضح است که این اضافه فقط به افسران وافراد غیرمتمکن داده شود (اردلان ـ تشخیصش مشکل است) تبعیض منصفانه ایست اگر این تبعیض را از لحاظ رعایت عدالت وانصاف عمل‌کنند بنظر بنده خوب است واما اینکه فرمودند تشخیصش مشکل‌است خود وزارتجنك ودوایرمربوط باین‌کار واکثر مردم افسران متمکن وزارت جنگ را می‌شناسند واقعاً و اخلاقاً من نمیدانم آقایان چطور خودشان ازاین ممر استفاده میکنند وحال آنکه در وزارت جنگ علاوه برافراد سربازعده‌ای‌هستند قانع دارای صبر وحوصله وبنظرمن‌مناعت ومتانتشان را (چون‌قضایای شهریور صحبت شد عرض میکنم) درقضایای شهریور نشان دادند ، افراد سرباز ایرانی وبین افسران هم البته بعقیده من عده‌ای هستند که استحقاق کمك را دارند وازاین‌جهت‌است که این پیشنهاد را کردم که آقایانی که در وزارت جنگ هستند واستحقاق‌گرفتن این‌اضافه‌را ندارند خودشان اخلاقاً صرف‌نظر کنند.

مخبر ـ چون تشخیص آن مشکل است نمیشود قبول کرد .

طباطبائی ـ پس گرفتم .

نایب رئیس ـ پیشنهاد آقای سیف پور فاطمی :

بنده پیشنهاد میکنم جمله ۹۰ هزارنفر ازخبر کمیسیون بودجه حذف شود .

نایب رئیس ـ آقای سیف پور .

سیف پور فاطمی ـ عرض کنم بنده خورسند هستم که آقای سرتیپ‌هدایت که یکی ازافسران‌خوب ارتش‌ماهستند تشریف آوردند بمجلس ونظرمجلس را نسبت بوزارت جنك وارتش ایران خوب فهمیدند و بنده اینجا عرض میکنم که

ملت ایران ارتش خودش‌را دوست دارد بسربازش احترام میگذارد بافسرش تعظیم و تکریم می کند ولی از تشکیلات وزارت جنگ شکایت دارد و می گوید چرخهایش خوب نمیگردد تا کنون وزارت جنگ صورت تشکیلاتش‌را به مجلس نیاورده است دیروز بنده یك پیشنهادی کردم گویادر غیبت من فرموده بودند که ما صورت تشکیلاتمان را بکمیسیون بودجه داده ایم آن‌چیزی نیست که مامیخواهیم ما میخواهیم وزارت جنگ که امروز ایشان در رأسش قرار گرفته اند وما صلاحیت ایشان را تصدیق داریم یك صورت جامعی بدون‌نقص بدون رودربایستی‌بردارند بیاورندبمجلس واین سرلشکرهائی که عده شان بسی چهل نفرمیرسدوشاید دوسه نفرشان بیشتر شاغل نیستند و هریك ماهی چهار هزار تومان حقوق‌میگیرند ازشان معذرت‌بخواهند منتسب‌لشکرو منتسب‌ستاد ومنتسب وزارتجنك ما نمیخواهیم چون لقب افتخاری‌مطابق‌قانون‌ممنوع‌است واینهامنتسب‌بوزارتجنگ و لشکروستادهستند واین‌چیزیکه دراینجانوشته‌شده‌است‌یك تصدیق‌ضمنی‌است‌ماچطور رأی‌بدهیم مانمیدانیم‌تعدادافسران ما چقدر است بنده استدعا میکنم این را حذف بکنند وعده افسرانی که مورداحتیاج است با وضعیت فعلی کشور درنظر بگیرند ما هم باکمال احترام رأی میدهیم و بآقا هم قول میدهیم آنروزی که تشکیلات وزارت جنگ را پاك کردند از وجود یك عدهٔ که خیلی هم کم است آنروز دیگر مورد انتقاد قرار نگیرد و الآن هم معتقد هستم که انتقاد هارا با دیدهٔ رضا و رغبت قبول بفرمایند و آنچه کـه صحیح است از حالا رفع آنرا بفرمایند و تشکیلات آنرا هم بیاورند به مجلس و هرچیزی‌را که مجلس‌قبول کرد اجرا کنندو آنوقت اگر مسئولیتی از این راه پیدا شد بیندازندبه گردن‌مجلس.

مخبر کمیسیون بودجه ـ آن‌چیزی که آقای‌سیف‌پور پیشنهاد فرمودند تصور میکنم عمل شده است برای اینکه پیشنهادی که وزارت جنگ کرده‌اند در کمیسیون بودجه حاضر است تمام تشکیلات وزارت جنگ در آنجا هست و درموقعی که‌بودجه‌های مملکتی‌می آید به‌مجلس‌از نظر آقایان میگذرد واگر هم زودتر بخواهیدببینید مانعی ندارد تشریف بیاورید به‌بینیدواینهم که‌فرمودیدچرا نودهزار معین کردند زیرا تشکیلات امسال روی عدهٔ نودهزار نفری‌است واین‌عده هم عبارت است از افسر ودفتری وافراد وغیره وبطور یکه اطلاع داریم قریب سی هزار نفر اینها افسر و دفتری و غیره هستندباقی‌میماندشصت‌هزارنفرازشصت‌هزارنفرهم‌بیست‌هزار نفر مشغول تعلیمات هستند و چهل هزار نفرهم مشغول کار هستند.

نایب رئیس ـ آقای دکتر طاهری.

دکتر طاهری ـ بنظر بنده نظر آقای سیف پور درضمن سازمانهائی که‌بایستی به مجلس بیاید تأمین میشود برای اطلاع ایشان‌عرض‌میکنم که کمیسیون بودجه تصمیم گرفته‌است که دولت باید سازمانهای وزارتخانه‌هارا بیاورد وازتصویب مجلس بگذراند که هر روز هروزیری می آید نتواند تغییر و تبدیل بدهد وادارات را بهم بریزد ویااینکه اعضای زیادی استخدام بکنند دریك جلسه در کمیسیون بودجه مذاکره شدباحضور تمام هیئت دولت و باید جلسه دیگر بیایند و تکلیف آن مدت‌را معلوم کنند وبگویند تابیست روز یکماه این کار را میکنند و منجمله وزارت جنگ اظهار کرده است که ماسازمانمان حاضر است ومیتوانیم بدهیم و بهرحال نظر آقا تأمین خواهد شد و اما راجع به پیشنهادی که فرمودیدبرای حذف این عده این مصلحت نیست یعنی مصلحت این است که‌این‌عده باشد زیرا که دربودجه معلوم بشود برای‌نودهزار نفر است و هرچه کمترشد صرفه‌جوئی میشود و چون‌ناظر مالی‌از طرف‌وزارت دارائی‌در آنجاهست‌صرفه‌جوئی‌رامعلوم میکند و چون پرداخت این پانزده میلیون برحسب‌تصویب کمیسیون باید از صرفه‌جوئی وزارت جنگ و صرفه‌جوئی کل‌کشور‌بشود ممکن‌است‌باز صرفه‌جوئی بکنند حالا معلوم است که صرفه جوئی بودجه و این پانزده میلیون تومان برای نودهزار نفراست هرچه عده کمترشد صرفه جوئی آن معلوم‌میشود از این جهت بهتراین‌است که مستردبفرمائید.

سیف‌پورفاطمی ـ بنده باحترام منطق قوی ایشان پس میگیرم.

نایب رئیس ـ پیشنهاد آقای دکتر مصدق :

پیشنهادمیکنم که‌صورت‌تقسیم وجوه‌به‌مجلس‌شورای‌ملی تقدیم شود.

نایب رئیس ـ آقای دکتر مصدق.

دکتر مصدق ـ البته همهٔ آقایان توجه دارند که بنده در خود این پیشنهاد توضیحات زیادی ندارم ولی در مقدمهٔ پیشنهاد یك توضیحاتی‌عرض میکنم که درصلاح مملکت‌است آنهم ازنظریك مذاکراتی که‌اینجا شدومیترسم که بعد سوءِ تفاهم بشود اگر اجازه می‌فرمائید عرض کنم (نمایندگان بفرمائید) .

در ضمن پیشنهاد آقای امیرتیمور آقای کفیل‌وزارتجنگ فرمایشاتی فرمودند و بیاناتی کردند ، بنده میخواهم اینجا عرض کنم که من دراین‌مجلس‌از همه شاه را بیشتر دوست‌دارم برای اینکه‌شاه کسی‌است که بنده‌را از زندان بیرجندخلاص کرد‌واگرشاه‌نبود من در آنجاتلف شده‌بودم‌من‌خداشاهداست که هیچگونه نظری ندارم و امروز اگر من نماینده هستم نه برای خاطر شاه است بلکه برای خاطر مملکت است من خودم را برای مملکت میخواهم نه برای شاه و شاه را هم البته برای این مملکت میخواهم پس این عرایضی را که میکنم توجه بفرمائید که نظری ندارم و فقط از نظر خیر مملکت است :

شاه بموجب قانون اساسی مسئولیتی ندارد و بهیچوجه من‌الوجوه در امور مملکتی حق دخالت ندارد (صحیح است) برای چه ؟ عرض میکنم برای خاطر خود شاه (صحیح است) اگر شاه مسئول شد شخص مسئول باید برود ، وقتی که شاه بدکار کرد باید بگویند شاه برو ، اما وقتی که شاه مسئول نشد شاه میماند و شاه باید بماند ، شاه مسئولیت ندارد و من برای توجه آقای کفیل وزارت جنگ این اصول قانون اساسی را میخوانم که در بیانات خودشان هم وقتی حضور اعلیحضرت میروند ملاحظه کنند وهم در مجلس که میآیند احترام اصل قانون اساسی را ملحوظ بدارند . اصل چهل و چهارم متمم قانون اساسی میگوید:شخص پادشاه ازمسئولیت مبری است وزرای دولت در هر گونه امور مسئول مجلس هستند . اصل شصت و چهار میگوید :وزراء نمیتوانندا حکام شفاهی یا کتبی پادشاه را مستمسك قرار داده سلب مسئولیت از خودشان بنمایند . اصل چهل وشش میگوید: عزل و نصب وزراء بموجب فرمان همایون پادشاه است آقا این اصول را وقتی با هم تطبیق کنیم نتیجه میشود که شاه یك سمت تشریفاتی دارد یعنی شاه باید فرامین‌را ازنظر تشریفات‌امضاء کند بموجب اصل چهل و شش متمم قانون اساسی ، و اگر شما این را جنبه تشریفاتی بهش ندهید آنوقت ما مشروطه نداریم . اگر بنا شد عزل و نصب وزراء با پادشاه باشد پس مجلس شورای ملی و مشروطیت و این فرمایشاتی که جناب آقا از دمکراسی فرمودید کجا است ؟ موقع پیدا نمیکند (صحیح است) ما امروز یك شاه خوب داریم وشاه خوب را باید نگاه بداریم ، شاه را کی نگاه میدارد ؟ آن کسانیکه در اطراف شاه هستند . پدر شاه من قسم میخورم که باین بدی که در آخر بود در اول نبود (صحیح است) شاه‌را آن تملق گویان ، دربار آن صاحبمنصبان پول دوست طمع کار خراب کردند. ازبس بشاه کرنش کردند، ازبس بشاه کوچکی کردند ، از بس بشاه تواضع کردند . از بس بشاه فروتنی کردند شاه را ازمحیط خود خارج کردند . ما وقتی پیش شاه میرویم باید آن چیزی که خیر و صلاح شاه است باو بگوئیم نه اینکه بتمام معنی باو کرنش بکنیم واورا فوق قانون بدانیم ما شاه را دوست داریم ولی ما از مشروطیت خود نمیتوانیم صرف نظر بکنیم (صحیح است) این مشروطه باخون زیادی بمارسیده‌واین‌فرمایشات‌جناب‌آقا هیچ‌موردندارد شما مسئول این مجلس هستید شما فرامین را باید برای تشریفات بشاه نشان‌بدهید . شما مسئول هستید(کفیل‌وزارت جنگ ـ بنده هم همینطور گفتم) بنده سه چهار مرتبه بزیارت شاه آنابل شدم دریکی از آن دفعات عرض کردم که دوچیز اعلیحضرت راحفظ‌میکند فرمودند بگوئید عرض کردم که عرض‌میکنم یکی خرج خودتان را و حساب خودتان را از حساب رضا شاه تفکیك کنید، رضاشاه باین مملکت خیلی بدهکار است .

خیلی مدیون است ، اگر اعلیحضرت حسابتان را با رضاشاه یکی‌کردید قرض و دینتان طوری خواهد شد که ورشکست خواهید شد (صحیح است ـ احسنت) باید حساب شما با حساب خانواده و حساب پدرتان جدا باشد وخیر پدر شاه هم در همین است آنوقت شما نمیتوانید خودتان را حفظ کنید و وخانوادهٔ خودتان را حفظ کنید و پدرتان را حفظ کنید (احسنت ـ احسنت)دوم عرض کردم شاه باید درامور دولتی دخالت‌نکند شاه خوب‌است که‌سرمشق‌ازاحمد شاه‌بگیرد . احمد شاه بااینکه پدرش در موقع مشروطیت آن‌کار ها را کرد و مجلس دوره دوم برای سرشاه جایزه قرار داد قانونی را که مجلس دوره دوم وضع کرد امضا کرد . گفت من مال مملکت هستم نه مال پدرم این قانون مال مملکت است این را باید امضا کنم‌وقانون‌مملکت غیرازپدراست پدرجدا است ومملکت علیحده است‌شاه باکمال مرحمت وباکمال رأفت بعرایض من توجه فرمودند و فرمودند که من بهیچوجه در امور دولتی دخالت نمیکنم وعرض کردم که خوب است اعلیحضرت‌حتی در هیئت وزراء هم حاضر نشوید ما شما را دوست میداریم و میخواهیم‌شاه ماباشید هیچوقت مسئولیت‌قبول‌نکنیدتااینکه همیشه باقی‌باشید شاه باکمال مرحمت وباکمال تلطف عرایض من را قبول‌فرمودندومن‌مرخص‌شدم‌حالاهم اینجااین‌عرایض را حضور آقایان نمایندگان عرض میکنم که در جراید نوشته شود که وقتی‌هم خدمت شاه شرفیاب میشوند نظرشان این باشد که شاه را برای مملکت بخواهند

کفیل وزارت جنگ ـ بنده تصور میکنم موقعی که‌این مطلب‌مورد بحث بود عرایضی که بنده کردم عین همین‌مطلب بود بنده عرض کردم ستاد ارتش موظف است وهمینطورتمام ادارات ارتش‌پیشنهاد خودشان را بوزیر جنگ بدهندوعرض کردم بنده کفیل وزارت جنگ خودم را مسئول مجلس میدانم وقتی اضافه کردم مسئول ملت و مسئولیت راهم بنده عهده دارم ودروزارت جنگ‌هم هر کار میکنم مسئولم‌وچون راجع بفرمان واین‌چیزها فرمودند بنده توضیح دادم که آنچه درقانون اساسی هست و آنچه در قوانین دیگر هست بنده آن قوانین را اجرا میکنم خلاف این هم بنده نگفتم و نظری‌هم نداشتم و همانطور که فرمودند بنده کاملاً موافقم و عرایضی را که کردم شاید توجه نداشته‌اند درآنموقع آقایان همه میدانند که بنده این نظر را تأئید کردم و همینطور هم هست (صحیح است)

دکتر مصدق ـ بنده پیشنهادم را مسترد میکنم

نایب‌رئیس ـ پیشنهاد آقای ثقةالاسلامی:

بنده پیشنهاد میکنم که یك‌افسر بیش ازیك‌مصدرنداشته باشد و آنهم فقط برای انجام خدمات شخصی افسر مزبور خواهد بود (آقای ثقةالاسلامی درمجلس نبودند)

نایب رئیس ـ آقای ثقة الاسلامی‌نیستندپیشنهادآقای شریعت‌زاده:

تبصره ذیل را بنام تبصره ۲ پیشنهاد میکنم که برماده واحده افزوده شود

تبصره ۲ ـ از تاریخ تصویب این قانون هرکس قبل از انجام خدمت زیر پرچم تأهل اختیارکند این تأهل موجب معافیت مقرر در بند دوم ماده ۶۳ قانون نظام وظیفه عمومی نخواهد بود

نایب رئیس ـ آقای شریعت‌زاده

شریعت‌زاده ـ بنده‌استدعا میکنم آقایان توجه‌بفرمایند این تبصره‌ای که بنده پیشنهادکرده‌ام بمنظور بیان یك حقیقتی بودکه اطلاع مجلس شورای ملی از آن ضرورت قطعی دارد ، ما عیب اداراتمان این است که بجای دقت در تشخیص مفهوم حقیقی‌قوانین وبجای اینکه قانون را اجرا کنیم در جریانات متوسل بیك فکرهائی میشویم که آن فکر مطابق منظور مقنن نیست این پیشنهاد را بنده برای این‌کردم که آقای‌کفیل وزارت جنك بتوضیحات من‌توجه کنند در ماده شصت وچهار قانون نظام‌وظیفه یك‌جمله است مینویسد: کسانی‌که قبل ازمشمولیت ازدواج کنند مشمول معافیت نخواهند بود البته این مطلب صحیح‌است ولی یك موضوعی‌است که‌مشمولیت‌که یك‌جمله خاصی‌است معنایش یعنی چه بنظر بنده مشمولیت یعنی قبل از رسیدن بسن

مشمولیت یعنی بیست سال تمام ولی مشکلاتی در وزارت جنك پیدایش یافته است موجب یك تفسیری شده است گفته شده است اگربناشدکه این‌معنی‌را بدهیم کلیه‌جوانها متوسل میشوند بازدواج وبقدر کافی افسر وسربازنمیتوانیم داشته باشیم بنده شاید اشکالی نداشته باشم که این نظر وزارت جنك واین تفسیری‌که شده است منطقاً صحیح‌باشد ولی بنظرمن هروقت دولت برخورد بیك مشکلی یاهراشکال قانونی حق ندارد آنرا تفسیرکند وباید برای تفسیرآن یك پروژهٔ قانونی‌بیاورد به‌مجلس‌شورای ملی بنده دراین‌پیشنهاد خودم توضیح عرض‌می‌کنم که‌اگرمجلس‌شورای‌ملی که‌قانون نظام وظیفه را وضع کرده است مقصودش از تصویب جملهٔ «کسانی‌که قبل از مشمولیت ازدواج کنند» این بوده است که قبل از انجام خدمت زیر پرچم در اینصورت بنده برای تفسیر این مطلب این پیشنهاد را کرده‌ام . اگر این مقصود نبوده است ومقصودمین بوده است‌که هرکس قبل‌ازرسیدن بسن مشمولیت ازدواج بکند این ازدواج موجب معافیت هست‌که قانونش هست وباید آقای‌کفیل وزارت جنك این صراحت قانون را در اینجا اعلام بکنند وما هم اینطور می‌فهمیم اگرخیرواقعاً آنطوری‌که مأمورین وزارت جنك تفسیرکرده‌اند نظرمجلس‌شورای ملی از کلمه‌قبل‌ازمشمولیت قبل از انجام خدمت است این پیشنهاد را میدهم‌که نظر بدهند و اگر مجلس چنین نظری را نداشت وکلمه قبل از مشمولیت یعنی قبل ازرسیدن بسن مشمولیت واین‌موجب معافیت هست این را جناب آقای هدایت تصریح بکنندکه تکلیف اشخاص معلوم بشود وضمناً ایشان طرزفکرشان‌غیر از این است ومتوجه خواهند بودکه اگر قانون نقصی‌دارد فوراً باید بصورت‌پروژه اصلاحش از مجلس خواسته شود

کفیل وزارت‌جنك ـ این‌همان ماده‌ایست‌که چنددقیقه پیش بعرض آقایان رساندم آنطوری که در ماده ۶۴ نوشته هرکس عیال واولاد دارد اینطور می‌فهمیم‌که ازانجام خدمت بطور موقت معاف میشود برای اینکه مسلماً روح فکر قانونگذاراین‌بوده‌است‌که‌جوانها ازاین موضوع سوءاستفاده نکنند وبه‌نیت معافیت از خدمت متأهل بشوند ودرهمان ماده هست که هرکس از این تاریخ یعنی از تاریخ این قانون قبل‌ازمشمولیت (شریعت‌زاده ـ قبل ازسن مشمولیت) قانون اینطورمیگوید‌که‌قبل‌ازمشمولیت‌وزارت‌جنك اینطور میفهمدکه جوانان قبل ازانجام خدمت تأهل نکنند (بعضی‌از نمایندگان ـ اینطور نیست) چرا برای اینکه ما تمام سرباز مشمول را در سن بیست احضار نمی‌کنیم مثلاً تمام اشخاصی را که در دبیرستانها و دانشکده ها دارند درس میخوانند‌بموجب‌قوانین موضوعه‌ماصبرمیکنیم‌تحصیلاتشان تمام بشود اگر تمام اینها قبل از سن بیست سالگی متأهل بشوند آیا معاف خواهند بود ؟ (بعضی از نمایندگان ـ بلی همینطوراست) بنده اینطورتصور نمیکنم باشد دراینصورت عده زیادی ازارتش ما بخصوص‌اشخاصی‌که درتحصیل‌هستند معاف می‌شوند و بنده موافق نیستم واین را بنظر مجلس واگذار میکنم .

مهندس فریور ـ بنده اخطارنظامنامه‌ای دارم مربوط بماده ۶۳ نظامنامه .

نایب رئیس ـ ماده ۶۳ فقط این است‌که اشخاصی که پیشنهاد میدهند باید بطور اختصار توضیح بدهند .

مهندس فریور ـ بله راجع بهمان عرضی دارم اگر اجازه می فرمائید عرض‌کنم اگر اجازه نمی فرمائید بسیار خوب .

نایب‌رئیس ـ مانعی ندارد بفرمائید .

مهندس فریور ـ منظور از ماده ۶۳ آنچه‌که بنده می‌فهمم راجع به پیشنهادهائی است‌که مربوط بموضوع باشد و در ماده هم این جمله ذکرشده است‌که پیشنهادهای اصلاحی ، ومقصوداین است‌که پیشنهادهای مربوط به‌لایحه و بنده اعتقادم این بودکه آقایان نمایندگان پیشنهادی که می‌کنند سعی‌کنند واقعاً مربوط باین باشد این پیشنهادهائی که قرائت شد بقول آقای هاشمی فقط یکیش مربوط بود و جز پیشنهاد آقای فیروزآبادی که فرمودند عوض پانزده میلیون پنج میلیون‌تومان بدهند باقی دیگررا بنده هرچه

فکر میکنم مربوط بـه قضیه نبوده است ، بنـده اگر یك پیشنهادی بدهم که سم ستوران اسواران یك فلان هنك هفته یك مرتبـه تراشیده بشود این باید در مجلس قرائت بشود و مطرح بشود ؟ ! من خیال میکـنم که هیئت رئیسه باید تشخیص بدهند بعلاوه اینهم خوب نیست کـه فقط بگذاریم به تشخیص هیئت رئیسه آقـایان خودشان بایـد این مراعات را بکنند ، این مجلس بیلانش در آخـر دوره چهار تا ماده واحده هم نخواهد بود (صحیح است) فکری بکنید که این مردم بیش ازاین دیگر اظهار انزجار وتنفر نکنند این پیشنهادی که آقای شریعت زاده کـردند یك تفسیری است که می فرمایند و بنده خیلی متأسفم که درموقعی این عرض را کردم که پیشنهاد آقای شریعت زاده مطرح است این تفسیر قسمتی از قانون نظام وظیفه است و هیچ جایش اینجا نیست .

نایب رئیس ـ تشخیص و رعایت مواد نظامنامه با نظر رئیس مجلس است و نظامنامه هم روشن است همانطور کـه خود حضرتعالی هم توضیح دادید (مهندس فریور ـ عمل بفرمائید آقا) اگر آقایان حقیقةً علاقه داشته باشند مواد نظامنامه رعایت شود و تخلف نکنند هرکس که روی این صندلی ها می‌نشیند میتواند نظامنامه را تشخیص دهـد و رعایت کند کسی که مجلس را اداره میکند منتخب شمااست و باید آقایان رعایت بکنند و اگر رعایت نکنند البته هرج و مرج پیش می‌آید تمام فرمایشات شما صحیح است آقای فریور واگربخواهیم باین ترتیب مجلس را ادامه بدهیم هیچوقت موفق نمیشویم قوانین و کارهائی کـه لازم است از مجلس بگـذرانیم پیشنهاد ختـم جلسه شده است (همهمه نمایندگان) آقای طوسی بفرمائید .

طوسی ـ بنده از تأخیردرگذشتن این قانون فوق‌العاده متأثرم و درسهم خودم بسیار هم از بعضی جهات ساعی بوده‌ام که زودتر بگذرد ولی ملاحظه می‌فرمایند آقایان کـه عده برای رأی کافی نیست پیشنهادات زیادی هم مانده است این است که استدعا میکنم جلسه را ختم بکنیم باقی رابگذاریم برای جلسه آتیه .

حاذقی ـ آقا کسانی که بیرون هستند مثل دیر آمدگان اسمشان گفته شود .

نایب رئیس ـ آقای نراقی .

نراقی ـ عرض کنم مدتی است بنده از آقای وزیر فرهنك راجع بیك موضوع مهمی سئوال کرده ام وایشان هم تذکر سئوال بنده را تقریباً عملی کرده‌اند و دو سه جلسه است به مجلس تشریف می‌آورند ومجلس اجازه نمیدهد بنده سئوال خودم را بکنم وایشان جواب بدهند .

نایب رئیس ـ رأی گـرفته میشود به پیشنهاد آقـای شریعت‌زاده آقایان موافقین قیام فرمایند (عده کمی برخاستند) تصویب نشد. پیشنهاد آقای امینی: پیشنهاد میکنم اتومبیل بازرسهای وزارت جنگ را بگیرند و یك سرویس تشکیل بدهند .

نایب رئیس ـ آقای امینی .

امینی ـ بنده خیلی متأسفم که پیشنهاد بنده را اگر مطابق تفسیر آقای مهندس فریور بخواهیم قضاوت کنیم شاید وارد نباشد ولی بنده از این جهت این را وارد میدانم که این یك صرفه جوئی است بنفع وزارت جنگ که بتواند این وام را زودتر ادا کند و بنده در این قسمت شفاهاً با آقای کفیل وزارت جنگ مذاکره کردم تقریباً ایشان موافقند ولـی یك گرفتاری اخلاقی دارند و تا این موضوع حقیقةً بصورت قانونی در نیاید عملی نمیشود و باز رسهای وزارت جنگ تقریباً همه سرلشگر و سرتیپ و اینها هستند و بدون جهت با لغتی که آقا الآن فرمودند منتسب بوزارت جنك وستاد مشغول هستند و هر کدام این آقایان یك اتومبیل بسیار قشنك وزارت جنگ را زیرپا دارند بنده عقیده دارم برای اینکه ایشان دراین محظور نباشند رأی بدهیم که این اتومبیلها را بگیرند و یك سرویس منظم و مرتب انجام بدهند و بنده حساب کردم که بیست وپنج شش نفر هستند که تحت‌عنوان بازرس از این اتومبیلها استفاده میکنند استدعا میکنم که این پیشنهاد را قبول بفرمائید .

کفیل وزارت جنك ـ عرض کنم بنده برای اینکه بدانند هیچ محظوری ندارم از دو هفتهٔ قبل دستور دادم باداره باربری ارتش که اتومبیلهای افسران را جمع کنند و این کار را میکنند و محظوری ندارم ولی این یك کلمه اتومبیل بازرس را بگیرند بازرس یك کلمه ایست که . (امینی ـ سرویس کنید) به آقا قول میدهم کـه این کارش شده است الآن منظور آقای امینی را عمل میکنیم.

امینی ـ چون فرمودند عمل میکنند پس میگیریم .

نایب رئیس ـ پیشنهاد آقای حاذقی :

پیشنهاد میکنم مادام که ژاندارمری کشور به تنهائی قادر به جلو گیری از دزدی مسلح و نا امنی نیست رئیس پادگان نظامی هرناحیه موظف و مسئول باشد بمجرد اطلاع از وجود سارق مسلح در راهها فوری موضوع را تا گرفتن نتیجه تعقیب نماید .

جمعی از نمایندگان ـ این مربوط باین لایحه نیست

حاذقی ـ آقایان نماینده حق دارد حرف خودش رابزند بچه دلیل مربوط نیست اجازه بفرمائید توضیح بدهم اگـر دیدید مربوط است پذیرفته شود و گرنه رد بشود .

نایب رئیس ـ بفرمائید .

حاذقی ـ بنده خیلی متأسفم که امروز یك عرض فوری داشتم که مجلس موافقت نفرمودند و بایستی ما همیشه حفظ انضباط بکنیم و آن موضوعی که بنا بود قبل از دستور عرض کنم خیلی احترام میکنم ومثل بسیاری از آقایان درضمن عرض نمیکنم ولی استدعا میکنم در آتیه آقایان اجازه بدهند همانطور که عرض کردم یك مطلب لازمی است یك نماینده که خودش را نماینده مجلس میداند وظیفه دارد اخلاقاً مطالب ضروری را بعرض مجلس برساند و اگر نگذارند واجازه ندهند موجب رنجش و گله میشود . دراطراف پیشنهادخودم عرض می کنم مکرر تلگرافاتی از شهرستانها میرسد که یك نا امنی هائی پیش میآید و سازمان ژاندارمری بطوریکه تحقیق کـردم اظهار میکنند عده‌ای که ما در دسترس داریم کافی نیست که یك دسته سارق مسلح را تعقیب کنیم و نمیتواند جلو گیری از دزدی و نا امنی بکند در این اواخر چندین راهزنی که بتوسط یك عده دزد مسلح انجام گرفته و پیش آمده ست که به اکثر آقایان نمایندگان تلگرافات شده است و مخصوصاً در منطقهٔ فارس چندین مرتبه کامیونها و اتوبوسهائی کـه حامل مسافر بوده است مورد دستبرد سارقین واقع شده است و افراد پاسگاه ژاندارمری باستنادا اینکه عده‌اش کافی نیست دزد را تعقیب نکرده است فقط اکتفا کرده است بـاینکه یك صورت مجلس تنظیم بکند و گزارش بدهد کـه بعداز عمل دزدی وپس از آنکه دزدها مسافرین را لخت کرده‌اند ما رفتیم در محل و دیدیم کامیون یـا اتوبوس آنجا بـود اطلاعاً عرض شد واین قسمت موجب میشود که دزدها بیشتر جسور بشوند و عملشان را بیشتر ادامه بدهند من این پیشنهـاد را کردم که در موقعی که این اضافه قانونـی بـافسران و افـراد ارتـش کـه حقشـان هست داده مـی شود پـادگانهـای هـر منطقه مـوظف بـاشند مسئول بـاشند بـه مجرد اینکه بآنهـا اطـلاع بدهند در فلان نقطه دزدی شده است بدون اینکه منتظر تشریفاتی باشند که یك اجازه خاصی از وزارت جنگ یاستاد ارتش به آنها داده شود فوراً وبلا فاصله آن پادگان ورئیس پادگان محل بکمك ژاندارمری محل دزد را تعقیب کنند و تا گرفتن نتیجه نهائی یا گرفتن مال موضوع را دنبال کنند و باطلاع دولت برسانند تادرنتیجه دزدی هائی که درشهرستانها میشود موقوف بشود .

کفیل وزارت جنگ ـ ما الآن همین کار را میکنیم و ژاندارمری و قشون با هم همکاری میکنند و بایستی هم این کار را بکنیم .

حاذقی ـ درصورتیکه می‌فرمایند منظورم عملی میشود پس میگیرم .

نایب رئیس ـ پیشنهاد آقای رحیمیان :

بنده پیشنهاد میکنم از این بودجه صد و پنجاه میلیون ریال دبیرستان نظام مشهد که پس از شهریور منحل شده بود مجدداً تأسیس و برقرار نمایند .

نایب رئیس ـ آقای رحیمیان .

رحیمیان ـ قصد بنده دادن این پیشنهاد نبود فقط تذکری داشتم که خدمت آقایان عرض کنم این بود که باعث شد این پیشنهاد را بدهم بنده شهوت کلام هم ندارم وتا کنون وقت مجلس را هم بدون جهت نگرفته‌ام . آقایانی که دراین جا راجع بدزدی و خیانت ها هرچه صحبت کردند مطالبی بود فرمودند ولی بنده پیشنهادی قبلاً تهیه کرده بودم و در حقیقت دوصد گفته چون نیم کردار نیست آقایانیکه درحقیقت مایل به تعقیب و مجازات خائنین قضیه شهریور هستند کمك بکنند و آن پیشنهاد را بیاورند بمجلس تصویب بکنند والاصحبت بیهوده و وقت مجلس را تلف کردن معنی ندارد (هاشمی ـ کاملاً صحیح است) پس در اینصورت بنده عرض کردم اشخاصی که یك حرفی میزنند و برخلاف یك عقیده‌ای هستند بایستی با کمال ایمان باشند بنده با کمال ایمان وعقیده خودم برخلاف دزدی و وقایع شهریور هستم (شهاب فردوسی ـ و کودتا) انتظار مردم اینست که تمام خائنین کشور و قضیه شهریور را روزی روی چوبه‌دار ببینند اگر آقایان هم مایل هستند کمك بکنند آن پیشنهاد را بیاورند تصویب بکنند و الا فایده ندارد و این پیشنهاد را هم مسترد میکنم .

نایب رئیس ـ پیشنهاد آقای حاذقی :

تبصره زیر را بماده واحده پیشنهاد میکنم وزارت جنگ موظف است نسبت باجرای ماده واحده مصوبه ۲۴ آبان ۱۳۲۲ که رسیدگی بجرایم عمومی افسران و افراد ارتش با دادگاه عمومی است با دادگاهها تشریك مساعی نماید .

نایب رئیس ـ آقای حاذقی .

حاذقی ـ عرض کنم بنده برای روشن شدن ذهن آقایان عرض می کنم که بنده نماینده مردم جهرم هستم که یازده ماه تمام مردم آنجا دربرابر عمل دولت وتصمیم خلاف دولت ایستادگی کردند و بالاخره با چه زحمات و مصائبی موفق شدند باتفاق آراء بنده را بنمایندگی خودشان انتخاب کردند (بعضی از نمایندگان ـ با کثریت) شکایتهائی میکنند و توقع دارند که بنده آنها را در مجلس عرض کنم واگر بنا بشود نه بصورت قبل از دستور و نه موقعی که اقتضا دارد این عرایض عرض نشود من پیش وجدان خودم خجل هستم که نتوانستم وظیفه نمایندگی خودم راانجام بدهم

بعضی از نمایندگان ـ خارج از موضوع است

نایب رئیس ـ آقای حاذقی مربوط به موضوع پیشنهاد بفرمائید .

حاذقی ـ مربوط بموضوع است اجازه بفرمائید عرض کنم دادگاه آنجا شرحی نوشته است .....

(همهمه نمایندگان ـ بیشتر نمایندگان برمی‌خاستند و خارج میشدند)

[۴ ـ موقع ودستور جلسهٔ آتیه ـ ختم جلسه]

نایب رئیس ـ موافقت میفرمائید جلسه را ختم کنیم **جلسه آینده روز پنجشنبه** سه ساعت پیش از ظهر دستور لایحه وزارت جنگ و پرفسور ابرلین .

(مجلس یکساعت و بیست دقیقه بعد ازظهر ختم شد)

نایب رئیس مجلس شورای ملی ـ ملك‌مدنی